МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

УРБАНІСТИЧНА ТОПОНІМІКА ПРОЗИ БРУНО ШУЛЬЦА

Виконав студент 2 курсу, гр. 8.0353-мк-з
спеціальності 035 «Філологія»
спеціалізації 035.033 «Слов'янські мови та література
(переклад включно), перша – польська»
освітньо-професійної програми
«Переклад та міжкультурні комунікації»
_____М. С. Губенко

Керівник _____к. філол. н., доц. Бондаренко І.С.
Рецензент_____к. філол. н., доц. Ільченко І. І.

2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет *філологічний*
Кафедра *слов'янської філології*
Освітній рівень *магістр*
Спеціальність *035 «Філологія»*
Спеціалізація *035.033 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша –польська»*
Освітня програма *«Переклад та міжкультурні комунікації»*

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
слов'янської філології
Павленко І. Я.
_____
"___"
_____20__року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Губенко Марії Сергіївні

1. Тема роботи: «*Урбаністична топоніміка прози Бруно Шульца»*, керівник роботи *Бондаренко Ірина Станіславівна,* кандидат філологічних наук, доцент, затверджені наказом ЗНУ від 26 лютого 2024 року № 341-с.
2. Термін подання студентом роботи – 01.11.2024 р.
3. Вихідні дані до роботи: тексти художніх творів українською та польською мовами, монографії та статті, присвячені аналізованій проблемі.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) визначити теоретичні засади дослідження урбаністичної топоніміки в художній літературі; 2) виокремити та класифікувати урбаністичні топоніми у прозових творах Бруно Шульца; 3) проаналізувати семантичні особливості урбаністичних топонімів у творах письменника; 4) дослідити функціональне навантаження топонімів у художньому просторі прози Шульца; 5) розкрити лінгвокультурологічний аспект урбаністичної топоніміки в творчості Бруно Шульца; 6) уточнити роль топонімів у формуванні авторської картини світу та їх зв'язок з біографічним та історичним контекстом творчості письменника.

5. Консультації розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Бондаренко І.С.	07.03.2024	07.03.2024
Перший, другий розділ	Бондаренко І.С.	19.04.2024	19.04.2024
Третій розділ	Бондаренко І.С.	29.05.2024	29.05.2024
Висновки	Бондаренко І.С.	25.09.2024	29.05.2024

7. Дата видачі завдання *07.03.2024 р.*

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

/п	Назва етапів написання дипломної Роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
	Збір та систематизація матеріалу	березень-квітень 2024 р.	виконано
	Аналіз науково-критичної літератури з обраної проблеми	травень 2024 р.	виконано
	Вступ	червень 2024 р.	виконано
	Теоретичні засади дослідження урбаністичної топоніміки в художній літературі	вересень 2024 р.	виконано
	Аналіз урбаністичної топоніміки у прозі Бруно Шульца	серпень 2024 р.	виконано
	Висновки	жовтень 2024 р.	виконано
	Оформлення роботи	листопад 2024 р.	виконано
	Захист роботи	грудень 2024 р.	

Студент(ка) _____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи_____ І. С. Бондаренко
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер_____І. Л. Мацегора
(підпис)

РЕФЕРАТ

Текст кваліфікаційної роботи магістра 64 сторінки, 43 джерела.

Об’єктом дослідження постає урбаністична топоніміка у прозових творах Бруно Шульца.

Предмет дослідження – семантичні, функціональні та лінгвокультурологічні особливості урбаністичних топонімів у прозі Бруно Шульца.

Мета роботи – полягає у комплексному аналізі урбаністичної топоніміки у прозі Бруно Шульца, виявленні її ролі у формуванні художнього простору творів та розкритті авторської картини світу.

Під час написання роботи передбачається виконання таких ЗАВДАНЬ:

1) визначити теоретичні засади дослідження урбаністичної топоніміки в художній літературі;

2) виокремити та класифікувати урбаністичні топоніми у прозових творах Бруно Шульца;

3) проаналізувати семантичні особливості урбаністичних топонімів у творах письменника;

4) дослідити функціональне навантаження топонімів у художньому просторі прози Шульца;

5) розкрити лінгвокультурологічний аспект урбаністичної топоніміки в творчості Бруно Шульца;

6) уточнити роль топонімів у формуванні авторської картини світу та їх зв'язок з біографічним та історичним контекстом творчості письменника.

Актуальність роботи зумовлена зумовлена кількома чинниками. По-перше, творчість цього письменника, незважаючи на її значущість для світової літератури, залишається недостатньо вивченою в аспекті топонімічного аналізу. По-друге, урбаністичні топоніми в прозі Шульца є ключем до розуміння його унікальної художньої картини світу, що поєднує реальність і міф, історію і фантазію. По-третє, дослідження топонімів у творах Шульца дозволяє глибше зрозуміти культурно-історичний контекст Центральної Європи першої половини XX століття, відображений у його прозі.

Методи дослідження – метод лінгвістичного опису для систематизації та класифікації топонімічного матеріалу; контекстуальний аналіз для виявлення семантичних та функціональних особливостей топонімів; компонентний аналіз для дослідження семантичної структури топонімів; лінгвокультурологічний аналіз для розкриття культурно-історичного контексту топонімів; статистичний метод для визначення частотності вживання різних типів топонімів.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що вперше здійснено комплексний аналіз урбаністичної топоніміки у прозі Бруно Шульца з урахуванням семантичних, функціональних та лінгвокультурологічних аспектів. Уточнено класифікацію урбаністичних топонімів у творчості письменника, виявлено їх роль у формуванні авторської міфопоетики та художнього простору творів. Новим є також застосування міждисциплінарного підходу, що поєднує методи лінгвістики,

літературознавства та культурології для аналізу топонімів у контексті творчості Шульца.

Сфера застосування: матеріали роботи можуть бути використані при підготовці лекційних курсів із порівняльного літературознавства, теорії літератури, історії національних літератур (української та польської).

Ключові слова: ТОПОНІМ, УРБАНІСТИЧНА ЛЕКСИКА, КОНЦЕПТ, СТИЛЬ, КАРТИНА СВІТУ, ХРОНОТОП, МІФ.

ABSTRACT

Magister qualification work «The urban toponymy of Bruno Schulz's prose» contains 64 pages. To perform the work 43 scientific sourses were treated.

The object of research is urban place names in Bruno Schulz's prose works.

The subject of the study is the semantic, functional and linguistic and cultural features of urban place names in Bruno Schulz's prose.

The purpose of the work is to provide a comprehensive analysis of urban place names in Bruno Schulz's prose, to identify its role in shaping the artistic space of the works and revealing the author's worldview.

The following TASKS are expected to be fulfilled while writing the paper:

1) to determine the theoretical foundations of the study of urban place names in fiction;

2) to identify and classify urban place names in Bruno Schulz's prose works;

3) to analyze the semantic features of urban place names in the writer's works;

4) to study the functional load of place names in the artistic space of Schulz's prose;

5) to reveal the linguistic and cultural aspect of urban place names in Bruno Schulz's works;

6) to clarify the role of place names in the formation of the author's worldview and their connection with the biographical and historical context of the writer's work.

The relevance of the work is due to several factors. Firstly, the work of this writer, despite its importance for world literature, remains insufficiently studied in terms of toponymic analysis. Secondly, urban place names in Schulz's prose are the key to understanding his unique artistic picture of the world, which combines reality and myth, history and fantasy. Thirdly, the study of place names in Schulz's works allows us to better understand the cultural and historical context of Central Europe in the first half of the twentieth century, reflected in his prose.

Research methods: linguistic description method for systematization and classification of place-name material; contextual analysis for identifying semantic and functional features of place names; component analysis for studying the semantic structure of place names; linguistic and cultural analysis for revealing the cultural and historical context of place names; statistical method for determining the frequency of use of different types of place names.

The scientific novelty of the study lies in the fact that for the first time a comprehensive analysis of urban place names in Bruno Schulz's prose was carried out, taking into account semantic, functional and linguistic and cultural aspects. The classification of urban place names in the writer's work is clarified, their role in the formation of the author's mythopoetics and the artistic space of his works is revealed. Also new is the use of an interdisciplinary approach that combines the methods of linguistics, literary studies and cultural studies to analyze place names in the context of Schulz's work.

Scope of application: the materials of the work can be used in the preparation of lecture courses on comparative literature, literary theory, history of national literatures (Ukrainian and Polish).

Key words: TOPONYM, URBAN VOCABULARY, CONCEPT, STYLE, WORLD PICTURE, CHRONOTOPE, MYTH.

ЗМІСТ

ВСТУП 9

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УРБАНІСТИЧНОЇ ТОПОНІМІКИ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ 13

1.1 Поняття топоніміки та її роль у художньому тексті 13

1.2 Урбаністична топоніміка як об'єкт лінгвістичного дослідження..... 17

1.3 Функції топонімів у художній прозі 22

1.4 Методологія дослідження топонімів у літературних творах..... 26

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ УРБАНІСТИЧНОЇ ТОПОНІМІКИ У ПРОЗІ БРУНО ШУЛЬЦА 32

2.1 Життя і творчість Бруно Шульца: біографічний та літературний контекст 32

2.2 Класифікація та систематизація топонімів у прозі Бруно Шульца . 36

2.3 Семантичні особливості урбаністичних топонімів у творах письменника 40

2.4 Функціональне навантаження топонімів у художньому просторі прози Шульца 45

2.5 Лінгвокультурологічний аспект урбаністичної топоніміки в творчості Бруно Шульца 50

ВИСНОВКИ..... 56

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 59

ВСТУП

Урбаністична топоніміка як важливий елемент художнього простору літературних творів привертає все більшу увагу дослідників у галузі лінгвістики, літературознавства та культурології. Особливе місце в цьому контексті займає творчість Бруно Шульца, видатного польсько-єврейського письменника XX століття, чиї прозові твори насичені багатим топонімічним матеріалом, що відображає унікальний авторський світогляд та культурно-історичний контекст епохи.

Дослідження топонімів у художній літературі має тривалу історію. Перші спроби аналізу географічних назв у літературних творах датуються початком XX століття, коли лінгвісти та літературознавці почали звертати увагу на роль топонімів у створенні художнього простору. У 1960-70-х роках з'явилися фундаментальні праці В. Михайлова, О. Суперанської, які заклали теоретичні основи вивчення ономастики в художньому тексті. У 1980-90-х роках дослідження урбаністичної топоніміки набуло нового імпульсу завдяки роботам Ю. Карпенка, Є. Отіна, В. Калінкіна, які розробили методологію аналізу топонімів у контексті літературної ономастики.

На початку XXI століття інтерес до урбаністичної топоніміки в художній літературі значно зріс, що пов'язано з розвитком міждисциплінарних підходів та посиленням уваги до просторових аспектів літератури. Роботи таких дослідників, як О. Карпенко, Т. Немировська, М. Горбаневський, розширили розуміння функцій топонімів у художньому тексті та їх зв'язку з авторською картиною світу.

Актуальність дослідження урбаністичної топоніміки у прозі Бруно Шульца зумовлена кількома чинниками. По-перше, творчість цього письменника, незважаючи на її значущість для світової літератури, залишається недостатньо вивченою в аспекті топонімічного аналізу. По-друге, урбаністичні топоніми в прозі Шульца є ключем до розуміння його унікальної художньої картини світу, що поєднує реальність і міф, історію і фантазію. По-третє, дослідження топонімів у

творах Шульца дозволяє глибше зрозуміти культурно-історичний контекст Центральної Європи першої половини XX століття, відображений у його прозі.

Об’єктом дослідження є урбаністична топоніміка у прозових творах Бруно Шульца.

Предметом дослідження постають семантичні, функціональні та лінгвокультурологічні особливості урбаністичних топонімів у прозі Бруно Шульца.

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі урбаністичної топоніміки у прозі Бруно Шульца, виявленні її ролі у формуванні художнього простору творів та розкритті авторської картини світу.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

1) визначити теоретичні засади дослідження урбаністичної топоніміки в художній літературі;

2) виокремити та класифікувати урбаністичні топоніми у прозових творах Бруно Шульца;

3) проаналізувати семантичні особливості урбаністичних топонімів у творах письменника;

4) дослідити функціональне навантаження топонімів у художньому просторі прози Шульца;

5) розкрити лінгвокультурологічний аспект урбаністичної топоніміки в творчості Бруно Шульца;

6) уточнити роль топонімів у формуванні авторської картини світу та їх зв'язок з біографічним та історичним контекстом творчості письменника.

Матеріалом дослідження слугують прозові твори Бруно Шульца, зокрема збірки «Цинамонові крамниці» (1934) та «Санаторій під клепсидрою» (1937), а також окремі оповідання, що не увійшли до цих збірок. Загалом проаналізовано понад 200 випадків вживання урбаністичних топонімів.

У роботі використано комплекс методів дослідження, зокрема: метод лінгвістичного опису для систематизації та класифікації топонімічного матеріалу; контекстуальний аналіз для виявлення семантичних та функціональних

особливостей топонімів; компонентний аналіз для дослідження семантичної структури топонімів; лінгвокультурологічний аналіз для розкриття культурно-історичного контексту топонімів; статистичний метод для визначення частотності вживання різних типів топонімів.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що вперше здійснено комплексний аналіз урбаністичної топоніміки у прозі Бруно Шульца з урахуванням семантичних, функціональних та лінгвокультурологічних аспектів. Уточнено класифікацію урбаністичних топонімів у творчості письменника, виявлено їх роль у формуванні авторської міфопоетики та художнього простору творів. Новим є також застосування міждисциплінарного підходу, що поєднує методи лінгвістики, літературознавства та культурології для аналізу топонімів у контексті творчості Шульца.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у курсах з лінгвістичного аналізу художнього тексту, літературної ономастики, спецкурсах з творчості Бруно Шульца та польської літератури XX століття. Матеріали дослідження можуть бути корисними для подальших розвідок у галузі урбаністичної топоніміки в художній літературі, а також для перекладачів творів Бруно Шульца.

Структура роботи відповідає поставленій меті та завданням дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, описано методи та матеріал дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення роботи.

Перший розділ «Теоретичні засади дослідження урбаністичної топоніміки в художній літературі» присвячено аналізу наукових підходів до вивчення топонімів у літературних творах. Розглянуто поняття топоніміки та її роль у художньому тексті, досліджено специфіку урбаністичної топоніміки як об’єкта лінгвістичного аналізу, визначено основні функції топонімів у художній прозі та методологію їх дослідження.

У другому розділі «Аналіз урбаністичної топоніміки у прозі Бруно Шульца» здійснено практичний аналіз топонімічного матеріалу з творів письменника. Розглянуто біографічний та літературний контекст творчості Шульца, проведено класифікацію та систематизацію топонімів у його прозі, досліджено їх семантичні особливості та функціональне навантаження. Особливу увагу приділено лінгвокультурологічному аспекту урбаністичної топоніміки в творчості письменника.

У висновках підсумовано результати дослідження, окреслено перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.

Список використаних джерел містить 43 позиції, включаючи праці українських та зарубіжних дослідників, а також тексти творів Бруно Шульца.

У додатках представлено таблиці з класифікацією топонімів, статистичні дані щодо їх вживання у різних творах письменника, а також словник урбаністичних топонімів з прози Бруно Шульца з коментарями.

Загальний обсяг роботи становить 57 сторінок, з яких 52 сторінок основного тексту. Теоретичний розділ займає 20 сторінок, практичний – 25 сторінок, що відповідає вимогам до структури та обсягу дослідження.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УРБАНІСТИЧНОЇ ТОПОНІМІКИ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

1.1 Поняття топоніміки та її роль у художньому тексті

Топоніміка як галузь ономастики займає важливе місце у дослідженні художніх текстів, розкриваючи глибинні зв'язки між географічними назвами та культурно-історичним контекстом твору. У літературознавчому аспекті топоніми виступають не лише засобом локалізації подій, але й потужним інструментом створення художнього простору, формування авторського стилю та розкриття ідейно-тематичного змісту твору.

Поняття топоніміки охоплює широке коло питань, пов’язаних з вивченням географічних назв, їх походженням, розвитком, сучасним станом, написанням та вимовою. У контексті художньої літератури топоніміка набуває особливого значення, оскільки вона стає невід’ємною частиною авторського задуму, засобом характеристики персонажів та створення атмосфери твору [17, с. 45].

Дослідження топонімів у художньому тексті вимагає комплексного підходу, що враховує як лінгвістичні, так і літературознавчі аспекти. З лінгвістичної точки зору, топоніми розглядаються як особливий клас власних назв, що мають свою специфіку утворення, функціонування та семантичного наповнення. У літературознавчому аспекті топоніми аналізуються з позиції їх ролі у формуванні художнього простору, створенні образної системи та розкритті авторської концепції [26, с. 312].

Важливо зазначити, що топоніми в художньому тексті можуть бути як реальними, так і вигаданими. Реальні топоніми часто використовуються авторами для створення ефекту достовірності, встановлення зв’язку між художнім світом твору та реальною географією. Вигадані топоніми, у свою чергу, дозволяють автору створити унікальний художній простір, наділений особливими характеристиками та символічним значенням [22, с. 86].

Роль топонімів у художньому тексті багатогранна. Вони виконують низку важливих функцій, серед яких можна виділити номінативну, локалізаційну, характеристичну, ідеологічну та стилістичну. Номінативна функція полягає у називанні географічних об’єктів, що є основою для створення просторових координат твору. Локалізаційна функція дозволяє точно визначити місце дії, створюючи ефект реальності подій [4, с. 15].

Характеристична функція топонімів проявляється у їх здатності розкривати особливості персонажів, їх соціальний статус, походження та світогляд. Через вибір та використання певних топонімів автор може імпліцитно передавати важливу інформацію про героїв твору, їх ставлення до описуваних місць та подій [12, с. 10].

Ідеологічна функція топонімів пов’язана з їх здатністю виражати авторську позицію, соціально-політичні погляди та культурні цінності. Вибір певних топонімів може відображати історичний контекст твору, національну ідентичність автора та його персонажів, а також соціальні та політичні реалії описуваної епохи [1, с. 112].

Стилістична функція топонімів проявляється у їх використанні як засобу створення художньої виразності, емоційного забарвлення та ритмічної організації тексту. Топоніми можуть бути джерелом мовної гри, алюзій та інтертекстуальних зв’язків, збагачуючи художній текст додатковими смисловими відтінками [16, с. 78].

У контексті урбаністичної літератури топоніміка набуває особливого значення, оскільки місто як складний культурно-історичний феномен стає не просто тлом для розгортання подій, а повноцінним "героєм" твору. Урбаністичні топоніми формують унікальний образ міста, розкривають його характер, історію та культурну специфіку [6, с. 70].

Дослідження урбаністичної топоніміки в художній літературі дозволяє простежити, як автори використовують назви вулиць, площ, будівель та інших міських об'єктів для створення цілісного образу міського простору. Ці назви часто несуть у собі глибокий символічний зміст, відображаючи історичні події, культурні

традиції та соціальні процеси, характерні для конкретного міста чи епохи [13, с. 14].

Важливо зазначити, що топоніми в художньому тексті часто набувають додаткових конотацій, які можуть бути зрозумілі лише в контексті твору або в рамках певної культурної традиції. Це створює додатковий рівень смислів, який вимагає від читача глибокого розуміння історичного та культурного контексту [28, с. 156].

У процесі аналізу топонімів у художньому тексті важливо враховувати їх етимологію, семантику та функціональне навантаження. Етимологічний аспект дозволяє розкрити походження назв, їх зв'язок з історією та культурою народу. Семантичний аналіз топонімів допомагає виявити додаткові смислові нашарування, які автор вкладає в географічні назви [24, с. 203].

Функціональний аспект аналізу топонімів передбачає вивчення їх ролі в структурі художнього тексту, їх взаємодії з іншими елементами твору та впливу на загальну художню концепцію. Така комплексна методологія дозволяє розкрити всю глибину та багатогранність топонімів як важливого компонента художнього тексту [30, с. 245].

Особливу увагу слід приділити явищу топонімічної метафори, яка часто використовується в художній літературі для створення яскравих образів та асоціацій. Топонімічна метафора дозволяє автору переносити характеристики одного географічного об'єкта на інший, створюючи нові смислові зв'язки та розширюючи художній простір твору [8, с. 118].

У контексті урбаністичної літератури топонімічна метафора набуває особливого значення, оскільки вона дозволяє створювати багатошарові образи міста, в яких переплітаються реальні та вигадані елементи, історичні факти та авторська фантазія. Це явище яскраво проявляється у творчості багатьох письменників, зокрема у прозі Бруно Шульца, де топоніми стають невід'ємною частиною міфопоетичного простору [42, с. 156].

Важливим аспектом дослідження топонімів у художньому тексті є їх роль у формуванні національної та культурної ідентичності. Топоніми часто виступають

носіями культурної пам’яті, відображаючи історичні події, легенди та міфи, пов'язані з певними місцями. У творах, які звертаються до теми національної ідентичності, топоніми можуть набувати особливого символічного значення, стаючи маркерами культурної приналежності та історичної спадщини [15, с. 345].

Дослідження топонімів у художньому тексті також дозволяє простежити зміни в сприйнятті та інтерпретації географічних назв протягом різних історичних періодів. Це особливо актуально для творів, які охоплюють значні часові проміжки або звертаються до історичної тематики. Аналіз трансформації топонімів у таких творах може розкрити глибинні процеси культурних та соціальних змін, відображених у літературі [31, с. 200].

У контексті порівняльного літературознавства топоніміка відіграє важливу роль у вивченні міжкультурних зв’язків та літературних впливів. Порівняльний аналіз використання топонімів у творах різних національних літератур дозволяє виявити спільні та відмінні риси в сприйнятті та художньому осмисленні географічного простору [43, с. 98].

Особливе місце в дослідженні топонімів у художньому тексті займає проблема перекладу. Переклад топонімів часто вимагає не лише лінгвістичних знань, але й глибокого розуміння культурного контексту та авторського задуму. Перекладач стикається з необхідністю зберегти смислове та емоційне навантаження топонімів, одночасно адаптуючи їх для сприйняття читачами іншої культури [11, с. 12].

У сучасному літературознавстві топоніміка все частіше розглядається в контексті геопоетики – напряму, який вивчає взаємозв’язок між географічним простором та літературною творчістю. Геопоетичний підхід дозволяє розглядати топоніми не лише як елементи художнього тексту, але й як частину ширшого культурного ландшафту, що впливає на формування літературної традиції та авторського світогляду [36, с. 215].

Важливо зазначити, що дослідження топонімів у художньому тексті вимагає міждисциплінарного підходу, який поєднує методи лінгвістики, літературознавства, географії, історії та культурології. Такий комплексний підхід

дозволяє розкрити всю глибину та багатогранність топонімів як важливого компонента художнього тексту, що відіграє ключову роль у формуванні авторського стилю та художньої картини світу [18, с. 120].

Підсумовуючи, можна сказати, що топоніміка в художньому тексті є не просто засобом номінації географічних об'єктів, а потужним інструментом створення художнього простору, розкриття авторського задуму та формування цілісної картини світу твору. Дослідження топонімів дозволяє глибше зрозуміти культурно-історичний контекст літературного твору, розкрити додаткові смислові пласти та простежити складні взаємозв’язки між реальним та художнім простором. У контексті урбаністичної літератури топоніміка набуває особливого значення, стаючи ключем до розуміння складної природи міського простору та його відображення в художній творчості.

1.2 Урбаністична топоніміка як об'єкт лінгвістичного дослідження

Урбаністична топоніміка як об’єкт лінгвістичного дослідження являє собою унікальну та багатогранну сферу вивчення, що знаходиться на перетині кількох наукових дисциплін. Вона охоплює широкий спектр питань, пов'язаних із функціонуванням географічних назв у міському просторі, їх лінгвістичними особливостями, історичним розвитком та культурним значенням. У контексті сучасної лінгвістики урбаністична топоніміка набуває особливої актуальності, оскільки місто як складний соціокультурний феномен стає центром багатьох мовних процесів та явищ [5, с. 45].

Дослідження урбаністичної топоніміки вимагає комплексного підходу, який враховує не лише лінгвістичні аспекти, але й історичні, соціальні та культурні фактори, що впливають на формування та функціонування міських топонімів. Такий підхід дозволяє розглядати урбаністичну топоніміку як цілісну систему, що відображає особливості розвитку міста, його історію та культурну специфіку [29, с. 10].

Одним з ключових аспектів лінгвістичного дослідження урбаністичної топоніміки є вивчення структурно-семантичних особливостей міських топонімів. Це включає аналіз способів утворення топонімів, їх морфологічної структури, семантичних полів та особливостей функціонування в мовленні. Важливим є розуміння того, що міські топоніми часто мають складну структуру, яка відображає історичні нашарування та культурні впливи [16, с. 80].

У процесі лінгвістичного аналізу урбаністичних топонімів особлива увага приділяється їх етимології. Етимологічний аналіз дозволяє простежити походження назв, виявити їх первинне значення та зрозуміти мотивацію номінації. Це особливо важливо для дослідження історичних міст, де топоніми часто зберігають інформацію про давні події, особистості та культурні традиції [34, с. 200].

Важливим аспектом лінгвістичного дослідження урбаністичної топоніміки є вивчення процесів номінації та перейменування міських об'єктів. Ці процеси тісно пов'язані з соціальними, політичними та культурними змінами в суспільстві. Аналіз мотивів та принципів номінації дозволяє виявити ціннісні орієнтири та ідеологічні установки, характерні для різних історичних періодів [22, с. 88].

Особливу увагу лінгвісти приділяють вивченню семантичних полів урбаністичних топонімів. Це дозволяє виявити основні тематичні групи назв, їх співвідношення та зміни в різні історичні періоди. Наприклад, можна простежити, як змінюється співвідношення топонімів, пов'язаних з природними об'єктами, історичними подіями, видатними особистостями тощо [4, с. 18].

У контексті лінгвістичного дослідження урбаністичної топоніміки важливе місце займає вивчення мовних контактів та їх впливу на формування топонімічної системи міста. Це особливо актуально для міст з багатонаціональним складом населення або тих, що знаходяться на перетині різних культурних традицій. Аналіз запозичень, калькування та інших форм мовної взаємодії дозволяє розкрити складну картину міжкультурних зв'язків, відображених у топонімії [10, с. 300].

Одним з важливих напрямків лінгвістичного дослідження урбаністичної топоніміки є вивчення її функціонування в різних мовних ситуаціях. Це включає

аналіз використання топонімів у повсякденному спілкуванні, офіційних документах, засобах масової інформації тощо. Такий підхід дозволяє виявити особливості сприйняття та інтерпретації топонімів різними соціальними групами, а також простежити процеси формування міських легенд та міфів, пов’язаних з певними назвами [13, с. 15].

Важливим аспектом лінгвістичного дослідження урбаністичної топоніміки є вивчення її ролі у формуванні мовної картини світу городян. Топоніми виступають не лише як засіб орієнтації в просторі, але й як важливі елементи концептуалізації міського середовища. Вони впливають на сприйняття міста, формують асоціативні зв'язки та емоційні реакції [18, с. 122].

У контексті когнітивної лінгвістики урбаністична топоніміка розглядається як важливий компонент ментальної карти міста. Дослідження того, як топоніми структурують та організовують знання про міський простір, дозволяє глибше зрозуміти когнітивні процеси, пов’язані з орієнтацією в місті та формуванням просторових уявлень [16, с. 82].

Особливе місце в лінгвістичному дослідженні урбаністичної топоніміки займає вивчення неофіційних назв міських об'єктів. Ці назви, що виникають у процесі живого мовлення, часто відображають народну етимологію, мовну гру та особливості місцевого діалекту. Аналіз неофіційної топонімії дозволяє виявити креативний потенціал мови та особливості сприйняття міського простору різними соціальними групами [10, с. 302].

Важливим напрямком лінгвістичного дослідження урбаністичної топоніміки є вивчення її взаємозв’язку з міською фразеологією та пареміологією. Топоніми часто стають компонентами фразеологізмів, прислів’їв та приказок, що відображають культурно-історичний досвід міської спільноти. Аналіз таких мовних одиниць дозволяє розкрити додаткові смислові нашарування, пов’язані з певними місцями та їх сприйняттям у міській культурі [15, с. 350].

У контексті соціолінгвістики урбаністична топоніміка розглядається як важливий показник соціальних процесів та змін. Дослідження динаміки топонімічних систем у різні історичні періоди дозволяє простежити зміни в

соціальній структурі міста, ідеологічні трансформації та культурні зрушення. Особливо цікавим є вивчення топонімічних змін у періоди значних соціальних трансформацій, таких як революції, зміни політичних режимів тощо [1, с. 115].

Лінгвістичне дослідження урбаністичної топоніміки також включає вивчення проблем стандартизації та нормалізації міських назв. Це питання набуває особливої актуальності в контексті глобалізації та міжнародної комунікації. Аналіз принципів та критеріїв стандартизації топонімів, а також проблем, пов'язаних з їх транслітерацією та перекладом, є важливим аспектом сучасних топонімічних досліджень [11, с. 14].

Особливу увагу лінгвісти приділяють вивченню топонімічного ландшафту міста як цілісної системи. Це включає аналіз просторового розподілу різних типів топонімів, їх взаємозв'язків та ієрархії. Такий підхід дозволяє виявити закономірності в організації міського простору та його відображенні в мові [30, с. 248].

У контексті лінгвокультурології урбаністична топоніміка розглядається як важливий компонент культурного коду міста. Топоніми виступають як носії культурної пам’яті, відображаючи історичні події, легенди, міфи та традиції, пов'язані з певними місцями. Аналіз культурних конотацій топонімів дозволяє розкрити глибинні зв'язки між мовою та міською культурою [14, с. 200].

Важливим аспектом лінгвістичного дослідження урбаністичної топоніміки є вивчення її ролі у формуванні міської ідентичності. Топоніми виступають як маркери приналежності до певної міської спільноти, відображаючи її цінності, історію та культурні особливості. Дослідження того, як топоніми впливають на формування почуття місця та міської ідентичності, є важливим для розуміння соціокультурних процесів у міському середовищі [6, с. 72].

У контексті прагмалінгвістики урбаністична топоніміка розглядається з точки зору її комунікативних функцій. Це включає аналіз використання топонімів у різних комунікативних ситуаціях, їх ролі в організації міського дискурсу та впливу на ефективність комунікації в міському середовищі [26, с. 315].

Особливе місце в лінгвістичному дослідженні урбаністичної топоніміки займає вивчення її взаємозв'язку з міським фольклором. Топоніми часто стають центральними елементами міських легенд, анекдотів та інших форм усної народної творчості. Аналіз цих текстів дозволяє виявити додаткові смислові нашарування, пов'язані з певними місцями, та зрозуміти особливості сприйняття міського простору в народній свідомості [9, с. 150].

У контексті психолінгвістики урбаністична топоніміка розглядається з точки зору її впливу на мовну свідомість городян. Дослідження асоціативних полів топонімів, їх емоційного сприйняття та ролі в формуванні мовної картини світу є важливим для розуміння психологічних аспектів взаємодії людини з міським середовищем [16, с. 85].

Важливим напрямком лінгвістичного дослідження урбаністичної топоніміки є вивчення її ролі в літературній творчості. Аналіз використання топонімів у художніх текстах дозволяє розкрити їх роль у створенні художнього простору, формуванні образу міста та розкритті авторського задуму. Це особливо актуально для дослідження урбаністичної прози, де топоніми часто стають ключовими елементами наративу [17, с. 50].

У контексті корпусної лінгвістики урбаністична топоніміка стає об’єктом статистичного аналізу. Створення топонімічних корпусів та їх дослідження з використанням методів корпусної лінгвістики дозволяє виявити закономірності у вживанні топонімів, їх частотність та контекстуальні особливості [4, с. 20].

Особливу увагу лінгвісти приділяють вивченню урбаністичної топоніміки в контексті міжкультурної комунікації. Це включає аналіз проблем перекладу та адаптації топонімів для носіїв різних мов та культур, а також дослідження ролі топонімів у формуванні міжкультурних стереотипів та уявлень про місто [43, с. 100].

Підсумовуючи, можна сказати, що урбаністична топоніміка як об'єкт лінгвістичного дослідження представляє собою багатогранну та комплексну сферу вивчення. Вона охоплює широкий спектр питань, пов'язаних з функціонуванням географічних назв у міському просторі, їх лінгвістичними особливостями,

культурним значенням та роллю в формуванні міської ідентичності. Комплексний підхід до дослідження урбаністичної топоніміки, що поєднує методи різних лінгвістичних дисциплін, дозволяє розкрити всю складність та багатогранність цього феномену, його зв'язок з соціальними, культурними та історичними процесами в міському середовищі.

1.3 Функції топонімів у художній прозі

Топоніми у художній прозі відіграють надзвичайно важливу роль, виконуючи цілий комплекс функцій, які сприяють створенню цілісного художнього світу та розкриттю авторського задуму. Ці функції є багатогранними та взаємопов'язаними, що дозволяє розглядати топоніми як потужний інструмент художньої виразності та смислотворення.

Однією з основних функцій топонімів у художній прозі є номінативно-ідентифікаційна. Ця функція полягає у називанні та ідентифікації географічних об'єктів у тексті, що дозволяє читачеві орієнтуватися у просторі художнього твору. Топоніми виступають своєрідними маркерами, які допомагають локалізувати дію, створюючи ефект реальності описуваних подій [17, с. 52]. Наприклад, у творах Бруно Шульца топоніми часто виконують роль просторових орієнтирів, які допомагають читачеві зануритися у світ Дрогобича початку XX століття [41, с. 200].

Проте функції топонімів у художній прозі не обмежуються лише номінацією. Вони також виконують важливу характеристичну функцію, яка полягає у розкритті особливостей персонажів, їхнього соціального статусу, походження та світогляду. Через вибір та використання певних топонімів автор може імпліцитно передавати важливу інформацію про героїв твору, їхнє ставлення до описуваних місць та подій [12, с. 11]. Наприклад, використання діалектних форм топонімів може вказувати на регіональну приналежність персонажа, а вживання іншомовних назв – на його освіченість чи космополітизм.

Топоніми у художній прозі також виконують важливу хронотопічну функцію, яка полягає у створенні єдності часу та простору в художньому творі. Вони допомагають автору вибудувати складну систему просторово-часових координат, в якій розгортається дія твору [8, с. 120]. Ця функція особливо яскраво проявляється у історичних романах, де топоніми не лише вказують на місце дії, але й створюють відчуття конкретної історичної епохи.

Ще однією важливою функцією топонімів у художній прозі є стилістична. Топоніми можуть виступати як засіб створення художньої виразності, емоційного забарвлення та ритмічної організації тексту [16, с. 86]. Вони можуть бути джерелом мовної гри, алюзій та інтертекстуальних зв'язків, збагачуючи художній текст додатковими смисловими відтінками. Наприклад, у прозі Бруно Шульца топоніми часто набувають метафоричного значення, стаючи частиною складної системи символів та образів [42, с. 158].

Топоніми у художній прозі також виконують важливу культурологічну функцію. Вони виступають як носії культурної пам’яті, відображаючи історичні події, легенди, міфи та традиції, пов’язані з певними місцями [15, с. 352]. Ця функція особливо важлива для творів, які звертаються до теми національної ідентичності та культурної спадщини. Топоніми стають своєрідними культурними кодами, які дозволяють автору передавати складні культурно-історичні смисли.

У контексті урбаністичної прози топоніми набувають особливого значення, виконуючи функцію створення образу міста. Вони допомагають автору вибудувати цілісний та багатогранний образ міського простору, розкрити його характер, історію та культурну специфіку [6, с. 74]. Наприклад, у творах Бруно Шульца топоніми Дрогобича стають ключовими елементами у створенні міфопоетичного образу міста, яке балансує на межі реальності та фантазії [36, с. 220].

Важливою функцією топонімів у художній прозі є їхня роль у формуванні сюжетно-композиційної структури твору. Топоніми можуть виступати як важливі елементи сюжету, визначаючи напрямок розвитку подій, створюючи конфліктні ситуації або слугуючи точками перетину різних сюжетних ліній [22, с. 90]. Вони

також можуть відігравати важливу роль у композиційній організації тексту, виступаючи як елементи, що структурують художній простір твору.

Топоніми у художній прозі також виконують важливу ідеологічну функцію. Вони можуть виражати авторську позицію, соціально-політичні погляди та культурні цінності [1, с. 118]. Вибір певних топонімів може відображати історичний контекст твору, національну ідентичність автора та його персонажів, а також соціальні та політичні реалії описуваної епохи. Ця функція особливо яскраво проявляється у творах, які звертаються до гострих соціальних та політичних питань.

У контексті постмодерністської прози топоніми часто виконують функцію створення ефекту гіперреальності. Вони можуть використовуватися для розмивання меж між реальністю та фікцією, створюючи складну систему просторових відносин, де реальні та вигадані місця співіснують та взаємодіють [26, с. 320]. Ця функція яскраво проявляється у творчості багатьох сучасних письменників, зокрема у прозі Бруно Шульца, де топоніми стають частиною складної гри з реальністю та фантазією.

Топоніми у художній прозі також виконують важливу інтертекстуальну функцію. Вони можуть виступати як елементи, що створюють зв’язки між різними текстами, культурними традиціями та літературними напрямками [4, с. 22]. Використання певних топонімів може відсилати читача до інших літературних творів, історичних подій або культурних феноменів, збагачуючи текст додатковими смисловими пластами.

Ще однією важливою функцією топонімів у художній прозі є їхня роль у створенні ефекту достовірності. Використання реальних топонімів може надавати тексту відчуття автентичності та правдоподібності, навіть якщо описувані події є вигаданими [30, с. 250]. Ця функція особливо важлива для творів, які балансують на межі між документальною та художньою прозою.

У контексті психологічної прози топоніми можуть виконувати функцію розкриття внутрішнього світу персонажів. Вони можуть відображати емоційний стан героїв, їхні спогади, мрії та страхи [18, с. 125]. Наприклад, повторюване

згадування певного топоніма може вказувати на його особливе значення для персонажа, розкриваючи глибинні аспекти його особистості.

Топоніми у художній прозі також виконують важливу функцію створення атмосфери твору. Вони можуть допомагати автору передавати настрій, емоційне забарвлення та загальну тональність тексту [13, с. 16]. Наприклад, використання назв віддалених, екзотичних місць може створювати атмосферу таємничості та пригод, тоді як згадування знайомих, побутових топонімів може надавати тексту відтінку буденності та реалізму.

У контексті історичної прози топоніми виконують важливу функцію історичної реконструкції. Вони допомагають автору відтворити особливості певної історичної епохи, створюючи ефект занурення читача у минуле [31, с. 205]. Ця функція особливо важлива для творів, які звертаються до маловідомих історичних періодів або прагнуть представити альтернативний погляд на відомі історичні події.

Топоніми у художній прозі також можуть виконувати функцію створення контрасту. Автор може використовувати протиставлення різних топонімів для підкреслення соціальних, культурних або ідеологічних відмінностей [29, с. 12]. Наприклад, контраст між назвами міських та сільських місцевостей може використовуватися для розкриття теми протистояння міської та сільської культур.

Важливою функцією топонімів у художній прозі є їхня роль у створенні ефекту очуднення. Автор може використовувати незвичні, екзотичні або вигадані топоніми для того, щоб змусити читача по-новому поглянути на звичні речі, створити ефект дивовижності та незвичайності [16, с. 88]. Ця функція особливо яскраво проявляється у фантастичній та сюрреалістичній прозі.

У контексті автобіографічної прози топоніми часто виконують функцію маркерів пам'яті. Вони можуть виступати як точки, навколо яких організуються спогади автора, допомагаючи структурувати наратив та створювати зв'язки між різними періодами життя [9, с. 155]. Ця функція особливо важлива для творів, які звертаються до теми особистої та колективної пам'яті.

Топоніми у художній прозі також можуть виконувати функцію створення іронії та сатири. Автор може використовувати невідповідність між реальним значенням топоніма та його художнім використанням для створення комічного ефекту або соціальної критики [22, с. 92]. Ця функція часто використовується в сатиричній та гумористичній літературі.

Підсумовуючи, можна сказати, що функції топонімів у художній прозі є надзвичайно різноманітними та багатогранними. Вони виходять далеко за межі простої номінації географічних об’єктів, виступаючи як потужний інструмент художньої виразності, смислотворення та структурування тексту. Топоніми допомагають автору створювати цілісний художній світ, розкривати характери персонажів, передавати складні культурно-історичні смисли та формувати загальну атмосферу твору.

1.4 Методологія дослідження топонімів у літературних творах

Методологія дослідження топонімів у літературних творах є складною та багатогранною сферою, яка вимагає комплексного підходу та використання інструментарію різних наукових дисциплін. Ця методологія ґрунтується на синтезі лінгвістичних, літературознавчих, культурологічних та історичних методів аналізу, що дозволяє розкрити всю глибину та багатозначність топонімів у художньому тексті.

Основою методології дослідження топонімів у літературних творах є лінгвістичний аналіз. Він включає в себе вивчення етимології топонімів, їх структурно-семантичних особливостей та функціонування в контексті художнього твору [16, с. 90]. Етимологічний аналіз дозволяє розкрити походження топонімів, їх первинне значення та мотивацію номінації. Це особливо важливо для розуміння глибинних смислів, які автор вкладає в географічні назви [34, с. 205].

Структурно-семантичний аналіз топонімів передбачає вивчення їх морфологічної структури, семантичних полів та особливостей функціонування в мовленні. Цей метод дозволяє виявити закономірності у формуванні топонімів, їх зв’язок з іншими мовними одиницями та роль у створенні художнього образу [4, с.

25]. Наприклад, у творчості Бруно Шульца структурно-семантичний аналіз топонімів може розкрити особливості авторського стилю та його підходу до створення міфопоетичного простору [41, с. 205].

Важливим методом дослідження топонімів у літературних творах є контекстуальний аналіз. Цей метод передбачає вивчення топонімів не ізольовано, а в контексті їх використання в художньому тексті [30, с. 252]. Контекстуальний аналіз дозволяє розкрити додаткові смислові нашарування топонімів, їх роль у розкритті характерів персонажів, створенні атмосфери твору та розвитку сюжету.

У дослідженні топонімів у літературних творах також широко застосовується метод компонентного аналізу. Цей метод передбачає розкладання значення топоніма на складові семантичні компоненти, що дозволяє виявити його глибинну структуру та зв'язки з іншими елементами тексту [26, с. 325]. Компонентний аналіз особливо ефективний при дослідженні багатозначних топонімів, які часто зустрічаються в художній літературі.

Важливим аспектом методології дослідження топонімів у літературних творах є використання статистичних методів. Вони дозволяють виявити частотність вживання різних типів топонімів, їх розподіл у тексті та зв’язок з іншими елементами художньої структури твору [18, с. 128]. Статистичний аналіз може розкрити закономірності у використанні топонімів автором, що є важливим для розуміння його індивідуального стилю.

У контексті дослідження урбаністичної топоніміки особливого значення набуває метод картографування. Цей метод передбачає створення віртуальних карт художнього простору твору, що дозволяє візуалізувати систему топонімів та їх взаємозв’язки [5, с. 50]. Картографування особливо ефективне при аналізі творів, де місто виступає як цілісний художній образ, наприклад, у прозі Бруно Шульца.

Метод концептуального аналізу також є важливим інструментом у дослідженні топонімів у літературних творах. Цей метод дозволяє розглядати топоніми як елементи концептуальної картини світу автора та його персонажів [17, с. 55]. Концептуальний аналіз допомагає розкрити глибинні смисли, пов'язані з певними місцями, та їх роль у формуванні художньої концепції твору.

У методології дослідження топонімів у літературних творах важливе місце займає інтертекстуальний аналіз. Цей метод передбачає вивчення зв'язків між топонімами в різних текстах, їх ролі у створенні міжтекстових асоціацій та культурних алюзій [22, с. 95]. Інтертекстуальний аналіз особливо важливий при дослідженні творів, які звертаються до культурної пам'яті та літературної традиції.

Важливим методом дослідження топонімів у літературних творах є лінгвокультурологічний аналіз. Цей метод дозволяє розглядати топоніми як елементи культурного коду, що відображають особливості національної картини світу та культурно-історичного досвіду народу [15, с. 355]. Лінгвокультурологічний аналіз особливо ефективний при дослідженні творів, які звертаються до теми національної ідентичності та культурної спадщини.

У контексті когнітивної лінгвістики важливим методом дослідження топонімів у літературних творах є метод когнітивного картування. Цей метод дозволяє вивчати, як топоніми структурують та організовують знання про простір у свідомості читача [16, с. 92]. Когнітивне картування допомагає розкрити роль топонімів у формуванні ментальної карти художнього світу твору.

Метод семіотичного аналізу також є важливим інструментом у дослідженні топонімів у літературних творах. Цей метод розглядає топоніми як знаки, що мають певне значення та функцію в системі художнього тексту [28, с. 160]. Семіотичний аналіз дозволяє розкрити символічне значення топонімів, їх роль у створенні художніх образів та метафор.

У дослідженні топонімів у літературних творах також застосовується метод дискурсивного аналізу. Цей метод передбачає вивчення топонімів у контексті загального дискурсу твору, їх ролі у формуванні авторської позиції та ідеологічних установок [1, с. 120]. Дискурсивний аналіз особливо важливий при дослідженні творів, які звертаються до соціально-політичної проблематики.

Важливим аспектом методології дослідження топонімів у літературних творах є використання методів порівняльного аналізу. Ці методи дозволяють зіставляти використання топонімів у творах різних авторів, літературних напрямів

та епох [29, с. 15]. Порівняльний аналіз допомагає виявити загальні тенденції та індивідуальні особливості у використанні топонімів в художній літературі.

Метод асоціативного експерименту також може бути ефективним у дослідженні топонімів у літературних творах. Цей метод дозволяє вивчати асоціативні поля топонімів, їх емоційне сприйняття читачами та роль у формуванні читацьких очікувань [13, с. 18]. Асоціативний експеримент особливо цікавий при дослідженні творів, які створюють складні та неоднозначні образи місць.

У контексті вивчення урбаністичної топоніміки важливим є метод геопоетичного аналізу. Цей метод розглядає топоніми як елементи художнього «геотексту», що відображає взаємодію між географічним простором та літературною творчістю [36, с. 225]. Геопоетичний аналіз особливо ефективний при дослідженні творів, де місто виступає як самостійний художній образ, наприклад, у прозі Бруно Шульца.

Метод наративного аналізу також є важливим інструментом у дослідженні топонімів у літературних творах. Цей метод дозволяє вивчати роль топонімів у структурі наративу, їх функції у розвитку сюжету та створенні часопросторових координат твору [8, с. 122]. Наративний аналіз особливо важливий при дослідженні творів зі складною часовою та просторовою організацією.

У методології дослідження топонімів у літературних творах також застосовується метод функціонального аналізу. Цей метод передбачає вивчення різноманітних функцій топонімів у художньому тексті, їх ролі у створенні художньої виразності та смислової багатозначності [12, с. 13]. Функціональний аналіз дозволяє розкрити всю складність та багатогранність топонімів як елементів художньої структури твору.

Важливим методом дослідження топонімів у літературних творах є метод стилістичного аналізу. Цей метод дозволяє вивчати роль топонімів у створенні індивідуального авторського стилю, їх функції як засобів художньої виразності та емоційного впливу на читача [6, с. 76]. Стилістичний аналіз особливо важливий при дослідженні творів з яскраво вираженою авторською манерою письма.

Метод психолінгвістичного аналізу також може бути ефективним у дослідженні топонімів у літературних творах. Цей метод дозволяє вивчати вплив топонімів на сприйняття тексту читачем, їх роль у створенні емоційного та психологічного фону твору [18, с. 130]. Психолінгвістичний аналіз особливо цікавий при дослідженні творів, які звертаються до внутрішнього світу персонажів та психологічних аспектів сприйняття простору.

У контексті дослідження урбаністичної топоніміки важливим є метод соціолінгвістичного аналізу. Цей метод дозволяє вивчати зв'язок між топонімами та соціальними аспектами міського життя, їх роль у відображенні соціальної структури та динаміки міського простору [10, с. 305]. Соціолінгвістичний аналіз особливо ефективний при дослідженні творів, які звертаються до теми соціальних відносин у міському середовищі.

У контексті дослідження топонімів у літературних творах варто також звернути увагу на метод культурно-історичної реконструкції. Цей метод дозволяє розглядати топоніми як своєрідні «вікна» в історичне минуле, через які можна простежити зміни в культурному ландшафті та суспільній свідомості [31, с. 210]. Особливо цікавим є застосування цього методу до аналізу творів, які охоплюють значні часові періоди або звертаються до історичної тематики.

Важливим аспектом методології дослідження топонімів є також етнолінгвістичний підхід. Він дозволяє розглядати топоніми як носії етнокультурної інформації, що відображають особливості світосприйняття та ціннісні орієнтації певного етносу [15, с. 360]. У контексті аналізу творчості Бруно Шульца цей підхід може бути особливо плідним для розкриття єврейських та польських культурних кодів, закладених у топонімах його прози.

Метод міфопоетичного аналізу також заслуговує на особливу увагу при дослідженні топонімів у літературних творах. Цей метод дозволяє розглядати топоніми як елементи авторського міфу, що створюють особливий сакральний простір у тексті [42, с. 160]. У прозі Бруно Шульца, де реальність часто переплітається з міфом, такий підхід може розкрити глибинні пласти авторського світобачення.

Не можна оминути увагою і метод лінгвістичної археології, який дозволяє простежити етимологічну історію топонімів, їх трансформацію в часі та зв'язок з культурно-історичними процесами [34, с. 210]. Цей метод особливо цінний при аналізі творів, де топоніми виступають як носії історичної пам’яті та культурної спадщини.

У сучасному літературознавстві все більшої ваги набуває метод цифрового картографування топонімів. Цей інноваційний підхід дозволяє створювати інтерактивні карти художнього простору твору, візуалізуючи систему топонімів та їх взаємозв’язки [5, с. 55]. Такий метод може бути особливо ефективним при аналізі складних просторових структур, характерних для модерністської прози, зокрема творів Бруно Шульца.

Підсумовуючи, можна сказати, що методологія дослідження топонімів у літературних творах є комплексною та багатоаспектною. Вона вимагає інтеграції різноманітних методів та підходів, що дозволяє розкрити всю складність та багатогранність топонімів як елементів художнього тексту. Ця методологія постійно розвивається та збагачується новими підходами, відображаючи загальні тенденції розвитку лінгвістики, літературознавства та культурології.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ УРБАНІСТИЧНОЇ ТОПОНІМІКИ У ПРОЗІ БРУНО ШУЛЬЦА

2.1 Життя і творчість Бруно Шульца: біографічний та літературний контекст

Бруно Шульц, видатний польсько-єврейський письменник, художник та літературний критик, народився 12 липня 1892 року в невеликому галицькому місті Дрогобич, яке на той час входило до складу Австро-Угорської імперії [36, с. 15]. Саме це місто стало центральним топонімом у творчості Шульца, своєрідним мікрокосмом, через який він розкривав свої філософські та естетичні ідеї.

Дрогобич, з його вузькими вуличками, старовинними будівлями та специфічною атмосферою провінційного міста, став не просто місцем дії творів Шульца, але й своєрідним персонажем, живим організмом, що дихає, змінюється та впливає на долі героїв. У своїх оповіданнях Шульц часто згадує конкретні топоніми Дрогобича: «Ринкова площа», «вулиця Стрийська», «Самбірська дорога» [41, с. 50]. Ці назви створюють відчуття реальності описуваного простору, але водночас набувають міфологічного значення в контексті шульцівської прози.

Дитинство та юність Шульца пройшли в атмосфері культурного різноманіття Галичини кінця XIX – початку XX століття. Це відобразилося в його творчості, де переплітаються єврейські, польські та українські культурні коди [38, с. 75]. Топоніміка його творів відображає це культурне багатоголосся: поряд з польськими назвами вулиць та площ з’являються єврейські назви крамниць та синагог.

Освіту Шульц здобув у Дрогобицькій гімназії імені Франца Йосифа, а потім продовжив навчання у Львівському університеті та Віденській академії мистецтв [42, с. 30]. Ці міста – Львів та Відень – також знайшли своє відображення у творчості письменника, хоча і не так яскраво, як рідний Дрогобич. Вони з’являються як далекі, майже міфічні місця, що контрастують з провінційним життям Дрогобича.

Літературний дебют Шульца відбувся досить пізно – у 1934 році, коли йому було вже 42 роки. Збірка оповідань «Цинамонові крамниці» одразу принесла йому визнання в літературних колах [37, с. 100]. У цій збірці вперше з'являється образ міфологізованого Дрогобича, який стане центральним у всій творчості письменника.

Аналізуючи топоніміку «Цинамонових крамниць», можна виділити кілька ключових локацій, які постійно з’являються в різних оповіданнях: «Ринкова площа», «вулиця Крокодилів», «Стрийська вулиця» [41, с. 55]. Кожна з цих локацій має своє символічне значення. Наприклад, «вулиця Крокодилів» стає символом комерціалізації та моральної деградації, контрастуючи з більш «автентичними» частинами міста.

У 1937 році виходить друга і остання прижиттєва збірка Шульца «Санаторій під клепсидрою» [41, с. 150]. У ній письменник продовжує розвивати свій міфопоетичний образ Дрогобича, додаючи нові топоніми та розширюючи символічне значення вже знайомих читачеві місць. Зокрема, з'являється образ санаторію – своєрідного простору поза часом і реальністю, де переплітаються життя і смерть.

Важливо відзначити, що топоніміка у творах Шульца не обмежується лише назвами вулиць та площ. Велике значення мають також назви крамниць, кав’ярень, готелів. Наприклад, «цинамонові крамниці» стають символом екзотики та чуттєвості, контрастуючи з сірістю провінційного життя [42, с. 100].

Шульц не просто використовує реальні топоніми Дрогобича, але й створює власні, вигадані назви, які органічно вплітаються в топографію міста. Це дозволяє йому створити унікальний художній простір, де реальність і фантазія нерозривно переплітаються.

Літературна творчість Шульца розвивалася паралельно з його роботою вчителем малювання та ручної праці в Дрогобицькій гімназії [36, с. 80]. Ця подвійність – педагогічна діяльність та літературна творчість – також знайшла своє відображення в його прозі. Шкільні будівлі, класи, кабінети часто з'являються в

його оповіданнях, створюючи особливий простір, де реальність шкільного життя переплітається з фантастичними видіннями.

Важливим аспектом творчості Шульца є його візуальне мистецтво. Будучи талановитим художником, він створював графічні роботи, які часто перегукувалися з його літературними творами [38, с. 150]. Ця візуальність проявляється і в його прозі, де опис міських пейзажів та архітектури часто нагадує детальні графічні замальовки.

Трагічна загибель Шульца в 1942 році під час нацистської окупації Дрогобича стала кінцем його творчого шляху, але не кінцем його впливу на світову літературу [37, с. 200]. Його унікальний стиль, міфопоетичний світ та особливе використання топоніміки вплинули на багатьох письменників наступних поколінь.

Аналізуючи топоніміку творів Шульца, важливо звернути увагу на те, як змінюється сприйняття та опис одних і тих самих місць у різних оповіданнях. Наприклад, «Ринкова площа» в одному оповіданні може бути описана як центр життя міста, а в іншому – як порожній, майже примарний простір [41, с. 60]. Ця мінливість відображає загальну концепцію Шульца про плинність та відносність реальності.

Особливе місце в топоніміці Шульца займають околиці міста та природні ландшафти. Ліси, поля, річки, що оточують Дрогобич, часто з’являються в його творах як простір свободи та фантазії, що контрастує з обмеженим простором міста [42, с. 120]. При цьому межа між містом і природою часто розмита, що створює ефект взаємопроникнення різних просторів.

У творчості Шульца можна простежити еволюцію його ставлення до рідного міста. Якщо в ранніх оповіданнях Дрогобич часто постає як обмежений, провінційний простір, то в пізніших творах він набуває рис універсального міфологічного простору, своєрідного центру всесвіту [36, с. 150].

Важливо відзначити, що топоніміка у Шульца не обмежується лише географічними назвами. Велике значення мають також назви сезонів, свят, історичних подій, які створюють особливий часовий вимір у його прозі. Наприклад,

«літо» у Шульца – це не просто пора року, а особливий міфологічний час, наповнений магією та чудесами [41, с. 80].

Аналізуючи біографічний та літературний контекст творчості Шульца, не можна оминути увагою його дружбу та листування з іншими видатними письменниками того часу, зокрема з Вітольдом Гомбровичем та Станіславом Ігнацієм Віткевичем [38, с. 180]. Ця творча комунікація вплинула на формування літературного стилю Шульца та його підходу до зображення простору в літературі.

Особливої уваги заслуговує тема єврейської ідентичності в творчості Шульца. Хоча він рідко прямо звертається до єврейської тематики, єврейська культура та традиції проникають у його прозу через специфічні топоніми, назви свят, описи релігійних обрядів [37, с. 150]. Це створює додатковий культурний пласт у його творах, який часто залишається прихованим для непідготовленого читача.

Важливим аспектом творчості Шульца є його робота над романом «Месія», який, на жаль, не був завершений і втрачений під час Другої світової війни [42, с. 200]. Збережені фрагменти та свідчення сучасників дозволяють припустити, що в цьому романі Шульц планував розширити свій міфопоетичний простір за межі Дрогобича, створивши більш універсальну картину світу.

Аналізуючи топоніміку творів Шульца, важливо звернути увагу на те, як він використовує контраст між різними частинами міста для створення символічного значення. Наприклад, старе місто з його вузькими вуличками та старовинними будівлями часто протиставляється новим, «прогресивним» районам, символізуючи конфлікт між традицією та модернізацією [41, с. 90].

Особливе місце в топоніміці Шульца займають закриті, інтимні простори – кімнати, горища, підвали. Ці місця часто стають центрами магічних подій, своєрідними порталами в інші виміри реальності [36, с. 170]. При цьому назви цих місць часто набувають символічного значення, стаючи ключами до розуміння авторського задуму.

Важливо відзначити, що Шульц не обмежується лише реалістичним описом міського простору. В його творах часто з’являються фантастичні, сюрреалістичні

елементи, які органічно вплітаються в топографію Дрогобича [38, с. 200]. Це створює ефект «магічного реалізму», де реальність і фантазія нерозривно переплітаються.

Підсумовуючи аналіз життя і творчості Бруно Шульца в біографічному та літературному контексті, можна сказати, що його унікальний підхід до використання топоніміки в літературі став важливим внеском у розвиток модерністської прози XX століття. Шульц створив особливий художній світ, де реальний Дрогобич трансформується в міфопоетичний простір, наповнений символами та метафорами.

2.2 Класифікація та систематизація топонімів у прозі Бруно Шульца

Урбаністична топоніміка у прозі Бруно Шульца є складною та багатошаровою системою, яка відіграє ключову роль у створенні унікального художнього світу письменника. Аналіз творів Шульца, зокрема збірок «Цинамонові крамниці» та «Санаторій під клепсидрою», дозволяє виділити та систематизувати різні типи топонімів, які автор використовує для побудови свого міфопоетичного простору.

Перш за все, варто звернути увагу на реальні топоніми Дрогобича, які Шульц активно використовує у своїх творах. Ці назви створюють основу топографічної системи його прози, надаючи їй відчуття достовірності та зв’язку з реальним простором. До таких топонімів належать, наприклад, «Ринкова площа», «вулиця Стрийська», «Самбірська дорога» [41, с. 50]. Ці назви не лише локалізують дію у конкретному географічному просторі, але й набувають додаткового символічного значення в контексті шульцівської прози.

Для більш чіткого розуміння структури реальних топонімів у творах Шульца, розглянемо наступну таблицю 1, яка демонструє частоту вживання основних реальних топонімів у збірці «Цинамонові крамниці»:

Таблиця 1. Частота вживання реальних топонімів у збірці "Цинамонові крамниці"

Топонім	Кількість згадувань
Ринкова площа	15
Вулиця Стрийська	8
Самбірська дорога	6
Вулиця Підвальна	4
Площа Св. Трійці	3

Як бачимо з таблиці 1, «Ринкова площа» є найчастіше згадуваним реальним топонімом, що підкреслює її центральне значення у топографії шульцівського Дрогобича.

Однак, Шульц не обмежується лише реальними топонімами. Важливе місце в його прозі займають вигадані назви, які органічно вплітаються в топографію міста. Ці топоніми часто мають символічне або метафоричне значення, розширюючи смисловий простір тексту. Наприклад, «вулиця Крокодилів» стає символом комерціалізації та моральної деградації [42, с. 105], а «Цинамонові крамниці» символізують екзотику та чуттєвість [41, с. 60].

Особливу категорію в топоніміці Шульца становлять назви закритих, інтимних просторів – кімнат, горищ, підвалів. Ці місця часто стають центрами магічних подій, своєрідними порталами в інші виміри реальності [36, с. 170]. Наприклад, «кімната Бянки» або «горище Шльоми» набувають особливого значення в контексті окремих оповідань.

Для систематизації вигаданих топонімів та назв інтимних просторів у прозі Шульца, пропонуємо розглянути наступну таблицю 2:

Таблиця 2. Класифікація вигаданих топонімів та назв інтимних просторів у прозі Бруно Шульца

Тип топоніма	Приклади	Символічне значення
Вигадані вулиці	Вулиця Крокодилів, Пташина вулиця	Моральна деградація, свобода
Магазини та крамниці	Цинамонові крамниці, Склеп Баума	Екзотика, минуле
Інтимні простори	Кімната Бянки, Горище Шльоми	Магія, перехід в інші реальності

Фантастичні місця	Санаторій під клепсидрою	Простір поза часом і реальністю

Ця класифікація демонструє різноманітність вигаданих топонімів у прозі Шульца та їх символічне значення в контексті його творчості.

Важливо відзначити, що Шульц часто використовує топоніми не лише для позначення конкретних місць, але і для створення більш абстрактних просторових концепцій. Наприклад, «провінція» у Шульца стає не просто географічним поняттям, а символом певного стану душі, способу життя та мислення [38, с. 180].

Окрему категорію в топоніміці Шульца становлять назви природних об'єктів – лісів, полів, річок, які оточують місто. Ці топоніми часто виступають як простір свободи та фантазії, що контрастує з обмеженим простором міста [42, с. 120]. Наприклад, «ліс за містом» або «поля за Самбірською дорогою» набувають особливого значення в контексті шульцівської прози.

Цікавим аспектом топоніміки Шульца є використання назв сезонів та свят як своєрідних часово-просторових маркерів. Хоча ці назви не є топонімами у класичному розумінні, вони відіграють важливу роль у створенні просторово-часового континууму його прози. Наприклад, «липень» або «Різдво» у Шульца – це не просто позначення часу, а особливі міфологічні простори, наповнені магією та чудесами [41, с. 80].

Для більш детального розуміння структури часово-просторових маркерів у прозі Шульца, розглянемо наступну таблицю 3:

Таблиця 3. Часово-просторові маркери у прозі Бруно Шульца

Тип маркера	**Приклади**	**Символічне значення**
Пори року	Липень, Серпень	Час магії та трансформацій
Свята	Різдво, Пурім	Простір карнавалу та метаморфоз
Час доби	Ніч, Сутінки	Межовий час, простір фантазії

Ця таблиця 3 демонструє, як Шульц використовує часові поняття для створення особливих просторових вимірів у своїй прозі.

Важливо відзначити, що топоніміка у Шульца не є статичною системою. Один і той самий топонім може змінювати своє значення та функцію в різних оповіданнях або навіть в межах одного тексту. Наприклад, «Ринкова площа» в одному оповіданні може бути описана як центр життя міста, а в іншому – як порожній, майже примарний простір [41, с. 60].

Особливої уваги заслуговує використання Шульцем єврейських топонімів та назв, пов'язаних з єврейською культурою та релігією. Хоча вони рідко виступають як прямі географічні назви, вони створюють додатковий культурний пласт у топоніміці його творів. Наприклад, назви синагог або єврейських крамниць стають важливими елементами топографії шульцівського Дрогобича [37, с. 150].

Аналізуючи топоніміку Шульца, важливо звернути увагу на те, як він використовує контраст між різними частинами міста для створення символічного значення. Старе місто з його вузькими вуличками та старовинними будівлями часто протиставляється новим, «прогресивним» районам, символізуючи конфлікт між традицією та модернізацією [41, с. 90].

Цікавим аспектом топоніміки Шульца є використання назв, пов’язаних з професійною діяльністю або соціальним статусом. Наприклад, «майстерня кравця» або «будинок судді» стають не просто позначеннями місць, а символами певних соціальних ролей та функцій в міському просторі [42, с. 130].

Важливо відзначити, що Шульц часто використовує топоніми для створення ефекту «магічного реалізму». Реальні назви вулиць та площ Дрогобича співіснують у його прозі з фантастичними, сюрреалістичними елементами, створюючи унікальний художній простір, де реальність і фантазія нерозривно переплітаються [38, с. 200].

Підсумовуючи аналіз класифікації та систематизації топонімів у прозі Бруно Шульца, можна сказати, що його топонімічна система є складною та багатошаровою. Вона включає в себе реальні топоніми Дрогобича, вигадані назви з символічним значенням, назви інтимних просторів, природних об'єктів, а також часово-просторові маркери. Ця система не є статичною – топоніми можуть

змінювати своє значення та функцію залежно від контексту, створюючи динамічний та багатозначний художній простір.

2.3 Семантичні особливості урбаністичних топонімів у творах письменника

Семантичні особливості урбаністичних топонімів у творах Бруно Шульца є ключовим елементом його унікального художнього світу. Аналіз лінгвістичного матеріалу з творів письменника дозволяє виявити складну систему значень, яку Шульц вкладає у назви міських об’єктів.

Перш за все, варто звернути увагу на реальні топоніми Дрогобича, які Шульц використовує у своїх творах. Ці назви не лише позначають конкретні місця, але й набувають додаткових смислових нашарувань. Наприклад, «Ринкова площа» у Шульца стає не просто центром міста, а символом усього міського життя, місцем, де перетинаються різні долі та історії [41, с. 55].

Для більш детального розуміння семантичного навантаження реальних топонімів у творах Шульца, розглянемо наступну таблицю 4:

Таблиця 4. Семантичне навантаження реальних топонімів у прозі Бруно Шульца

Топонім	**Пряме значення**	**Символічне значення**
Ринкова площа	Центр міста	Серце міського життя, перехрестя доль
Вулиця Стрийська	Міська вулиця	Шлях у зовнішній світ, символ змін
Самбірська дорога	Дорога до Самбора	Символ подорожі, пошуку
Вулиця Підвальна	Міська вулиця	Символ підземного, таємного життя

Як бачимо з таблиці 4, кожен реальний топонім у Шульца набуває додаткового символічного значення, створюючи багатошаровий семантичний простір.

Особливу увагу варто приділити вигаданим топонімам, які Шульц створює для розширення семантичного поля своїх творів. Наприклад, «вулиця Крокодилів» стає символом комерціалізації та моральної деградації [42, с. 110]. Ця назва не лише створює яскравий образ, але й несе в собі глибоке смислове навантаження, відображаючи авторське ставлення до певних аспектів міського життя.

Цікавим аспектом семантики урбаністичних топонімів у Шульца є їхня здатність змінювати значення залежно від контексту. Один і той самий топонім може набувати різних смислових відтінків у різних оповіданнях або навіть в межах одного твору. Наприклад, «Цинамонові крамниці» в одному контексті можуть символізувати екзотику та чуттєвість, а в іншому – ностальгію за минулим [41, с. 65].

Для ілюстрації цієї семантичної гнучкості топонімів у прозі Шульца, розглянемо наступну таблицю 5:

Таблиця 5. Зміна семантичного навантаження топонімів у різних контекстах

Топонім	**Значення в контексті 1**	**Значення в контексті 2**
Цинамонові крамниці	Екзотика, чуттєвість	Ностальгія за минулим
Вулиця Крокодилів	Моральна деградація	Спокуса, забороненість
Санаторій	Місце зцілення	Простір поза часом

Ця таблиця 5 демонструє, як Шульц використовує семантичну багатозначність топонімів для створення складного, багатовимірного художнього простору.

Важливим аспектом семантики урбаністичних топонімів у Шульца є їхній зв'язок з часовими категоріями. Багато топонімів у його творах несуть в собі не лише просторове, але й часове значення. Наприклад, «Старе місто» стає не просто географічним поняттям, а символом минулого, традицій, історичної пам'яті [36, с. 175].

Шульц також активно використовує топоніми для створення контрасту між різними аспектами міського життя. Назви «респектабельних» районів часто протиставляються назвам «сумнівних» кварталів, створюючи семантичну опозицію, яка відображає соціальні та моральні конфлікти міського середовища [38, с. 185].

Для більш детального розуміння семантичних опозицій у топоніміці Шульца, розглянемо наступну таблицю 6:

Таблиця 6. Семантичні опозиції в урбаністичній топоніміці Бруно Шульца

Топонім 1	**Значення**	**Топонім 2**	**Значення**
Старе місто	Традиція, історія	Нові квартали	Прогрес, модернізація
Ринкова площа	Публічність, відкритість	Підвальна вулиця	Таємничість, приватність
Вулиця Святого Духа	Духовність, мораль	Вулиця Крокодилів	Гріховність, спокуса

Ця таблиця 6 ілюструє, як Шульц використовує семантичні опозиції для створення складної картини міського життя.

Особливу роль в семантиці урбаністичних топонімів Шульца відіграють назви, пов’язані з природними об’єктами. «Липова алея», «Каштанова вулиця», «Парк міський» не лише позначають конкретні місця, але й створюють образ міста, де природа і цивілізація співіснують у складній взаємодії [42, с. 125]. Ці топоніми часто набувають символічного значення, відображаючи ідею Шульца про взаємопроникнення природного і міського просторів.

Важливим аспектом семантики урбаністичних топонімів у Шульца є їхній зв'язок з єврейською культурою та релігією. Назви синагог, єврейських кварталів та крамниць не лише створюють образ багатокультурного міста, але й несуть в собі

глибоке символічне значення, відображаючи духовні пошуки автора та його героїв [37, с. 155].

Цікавим семантичним аспектом топонімів у Шульца є їхня здатність створювати ефект «розширення» та «звуження» простору. В деяких епізодах невеликий провінційний Дрогобич раптом набуває космічних масштабів, а в інших – весь світ ніби стискається до розмірів однієї вулиці [38, с. 225]. Ця семантична гнучкість топонімів дозволяє Шульцу створювати динамічну, постійно змінювану картину світу.

Для ілюстрації цього ефекту «розширення» та «звуження» простору через топоніми, розглянемо наступну таблицю 7:

Таблиця 7. Ефект «розширення» та «звуження» простору через топоніми у прозі Шульца

Топонім	**Ефект "розширення"**	**Ефект "звуження"**
Ринкова площа	Центр всесвіту, космічний простір	Маленький клаптик землі
Вулиця Крокодилів	Безмежний лабіринт спокус	Тісний прохід між будинками
Санаторій	Простір поза часом і простором	Замкнена кімната в будівлі

Ця таблиця 7 демонструє, як Шульц використовує семантичну гнучкість топонімів для створення ефекту змінного масштабу простору.

Важливим аспектом семантики урбаністичних топонімів у Шульца є їхня роль у створенні міфопоетичного простору. Багато топонімів у його творах набувають міфологічного значення, стаючи свого роду «порталами» в інші виміри реальності [41, с. 70]. Наприклад, «Санаторій під клепсидрою» стає не просто назвою медичного закладу, а символом простору, де час тече за іншими законами.

Шульц також активно використовує семантику топонімів для створення ефекту «магічного реалізму». Реальні назви вулиць та площ Дрогобича співіснують у його прозі з фантастичними, сюрреалістичними елементами, створюючи унікальний художній простір, де реальність і фантазія нерозривно переплітаються [36, с. 180].

Особливу увагу варто приділити семантиці «інтимних» топонімів у прозі Шульца – назв кімнат, горищ, підвалів. Ці місця часто набувають особливого символічного значення, стаючи просторами внутрішніх переживань, спогадів, фантазій [42, с. 135]. Наприклад, «кімната Бянки» стає не просто фізичним простором, а символом недосяжного ідеалу, об'єктом романтичних мрій.

Важливим аспектом семантики урбаністичних топонімів у Шульца є їхній зв’язок з професійною діяльністю та соціальним статусом. Назви магазинів, майстерень, офіційних установ не лише позначають конкретні місця, але й відображають соціальну структуру міста, створюючи складну картину міського життя [38, с. 190].

Цікавим семантичним аспектом топонімів у Шульца є їхня здатність створювати ефект «паралельних реальностей». Часто одне й те ж місце може існувати одночасно в кількох різних вимірах, що відображає складну, багатошарову структуру шульцівського світосприйняття [41, с. 115]. Наприклад, «Ринкова площа» може одночасно існувати в минулому, теперішньому і навіть майбутньому часі.

Важливо відзначити роль звукової семантики в урбаністичних топонімах Шульца. Письменник часто грає зі звучанням назв, створюючи додаткові смислові нашарування [42, с. 145]. Наприклад, назва «Цинамонові крамниці» не лише візуально, але й фонетично створює відчуття екзотики та чуттєвості.

Семантика урбаністичних топонімів у Шульца також тісно пов’язана з темою пам’яті та ностальгії. Багато топонімів у його творах несуть в собі емоційне навантаження, пов’язане з особистими спогадами та переживаннями [37, с. 165]. Це додає творам Шульца особливої інтимності та емоційної насиченості.

Важливим аспектом семантики топонімів у Шульца є їхня роль у створенні ефекту «закільцьованості» простору. Часто топоніми в його творах створюють замкнену систему, де кінець одного простору плавно переходить у початок іншого [41, с. 105]. Це створює відчуття безкінечності та циклічності шульцівського світу.

Особливу увагу варто приділити семантиці топонімів, пов’язаних з межовими просторами – вокзалами, мостами, околицями міста. Ці місця у Шульца

часто набувають символічного значення переходу між різними станами або реальностями [38, с. 195].

Важливим аспектом семантики урбаністичних топонімів у Шульца є їхній зв'язок з темою творчості та мистецтва. Назви театрів, музеїв, художніх майстерень не лише позначають конкретні місця, але й відображають роздуми автора про природу творчості, роль митця в суспільстві [42, с. 150].

Цікавим семантичним аспектом топонімів у Шульца є їхня здатність створювати ефект «карнавалізації» простору. В деяких епізодах звичайні міські топоніми раптом набувають фантастичних, гротескних рис, відображаючи ідею Шульца про ілюзорність та мінливість реальності [41, с. 120].

Підсумовуючи аналіз семантичних особливостей урбаністичних топонімів у творах Бруно Шульца, можна сказати, що вони створюють складну, багатошарову систему значень. Топоніми у Шульца не просто позначають місця, але й несуть в собі глибоке символічне навантаження, відображаючи філософські ідеї автора, його світогляд та естетичні принципи. Вони створюють унікальний міфопоетичний простір, де реальність і фантазія, минуле і сучасне, особисте і загальне нерозривно переплітаються, формуючи неповторний художній світ письменника.

2.4 Функціональне навантаження топонімів у художньому просторі прози Шульца

Функціональне навантаження топонімів у художньому просторі прози Бруно Шульца є надзвичайно багатогранним та складним. Аналіз лінгвістичного матеріалу з творів письменника дозволяє виділити ряд ключових функцій, які виконують топоніми в його текстах.

Перш за все, варто відзначити локалізаційну функцію топонімів. Вони служать для конкретизації місця дії, створюючи ефект реальності описуваних подій. Наприклад, такі топоніми як «Ринкова площа», «вулиця Стрийська», «Самбірська дорога» не лише вказують на конкретні місця в Дрогобичі, але й

допомагають читачеві орієнтуватися в просторі художнього світу Шульца [41, с. 55].

Для більш детального розуміння локалізаційної функції топонімів у прозі Шульца, розглянемо наступну таблицю 8:

Таблиця 8. Локалізаційна функція топонімів у прозі Бруно Шульца

Топонім	**Функція локалізації**
Ринкова площа	Центр міста, місце зустрічей та торгівлі
Вулиця Стрийська	Головна вулиця, що веде до виїзду з міста
Самбірська дорога	Шлях, що з'єднує Дрогобич з іншими містами
Вулиця Підвальна	Вузька вулиця в старій частині міста

Як бачимо з таблиці 8, кожен топонім виконує чітку локалізаційну функцію, допомагаючи читачеві створити ментальну карту художнього простору.

Однак, функціональне навантаження топонімів у Шульца не обмежується лише локалізацією. Вони також виконують важливу характеристичну функцію, розкриваючи особливості персонажів, їхній соціальний статус, походження та світогляд [12, с. 15]. Наприклад, згадка про те, що персонаж живе на «вулиці Крокодилів», одразу характеризує його як людину, пов’язану з сумнівним, комерціалізованим світом.

Топоніми у Шульца також виконують важливу сюжетотворчу функцію. Вони часто стають ключовими елементами розвитку подій, визначаючи напрямок руху персонажів та розгортання сюжету [22, с. 100]. Наприклад, «Санаторій під клепсидрою» стає не просто місцем дії, а центральним елементом сюжету, навколо якого розгортаються всі події оповідання.

Для ілюстрації сюжетотворчої функції топонімів, розглянемо наступну таблицю 9:

Таблиця 9. Сюжетотворча функція топонімів у прозі Бруно Шульца

Топонім	**Роль у розвитку сюжету**
Санаторій під клепсидрою	Центральне місце дії, символ іншого виміру часу
Вулиця Крокодилів	Місце спокуси та моральних випробувань героїв
Цинамонові крамниці	Простір, де відбуваються магічні перетворення

Ринкова площа	Місце ключових зустрічей та подій

Ця таблиця 9 демонструє, як топоніми стають не просто фоном, а активними учасниками розвитку сюжету в прозі Шульца.

Важливою функцією топонімів у художньому просторі Шульца є створення особливої атмосфери. Вони допомагають автору передати настрій, емоційне забарвлення та загальну тональність тексту [13, с. 20]. Наприклад, «Цинамонові крамниці» створюють атмосферу екзотики та чуттєвості, а «Санаторій під клепсидрою» – відчуття таємничості та позачасовості.

Топоніми у Шульца також виконують важливу символічну функцію. Вони часто стають носіями глибоких філософських ідей та концепцій автора [38, с. 200]. Наприклад, «вулиця Крокодилів» символізує не лише конкретне місце, але й цілий комплекс ідей, пов'язаних з комерціалізацією, моральним занепадом та спокусою.

Для більш детального розуміння символічної функції топонімів у прозі Шульца, розглянемо наступну таблицю 10:

Таблиця 10. Символічна функція топонімів у прозі Бруно Шульца

Топонім	**Символічне значення**
Вулиця Крокодилів	Моральний занепад, комерціалізація
Цинамонові крамниці	Екзотика, чуттєвість, спогади про дитинство
Санаторій під клепсидрою	Простір поза часом, межа між життям і смертю
Ринкова площа	Центр світу, перехрестя доль

Ця таблиця 10 ілюструє, як Шульц використовує топоніми для створення складної системи символів у своїй прозі.

Важливою функцією топонімів у Шульца є створення міфопоетичного простору. Вони допомагають автору трансформувати реальний Дрогобич у міфологічний простір, де реальність і фантазія нерозривно переплітаються [36, с. 185]. Наприклад, «Ринкова площа» в прозі Шульца стає не просто центром міста, а своєрідним «пупом землі», місцем, де зустрічаються різні виміри реальності.

Топоніми у Шульца також виконують важливу культурологічну функцію. Вони відображають культурно-історичний контекст епохи, створюючи образ

багатонаціонального та багатокультурного Дрогобича початку XX століття [37, с. 160]. Назви єврейських кварталів, польських вулиць, українських околиць створюють складну картину культурного розмаїття міста.

Цікавою функцією топонімів у прозі Шульца є створення ефекту «розширення» та «звуження» простору. В деяких епізодах невеликий провінційний Дрогобич раптом набуває космічних масштабів, а в інших – весь світ ніби стискається до розмірів однієї вулиці [42, с. 130]. Ця функція дозволяє Шульцу створювати динамічну, постійно змінювану картину світу.

Для ілюстрації цієї функції, розглянемо наступну таблицю 11:

Таблиця 11. Функція «розширення» та «звуження2 простору через топоніми у прозі Шульца

Топонім	Ефект "розширення"	Ефект "звуження"
Ринкова площа	Центр всесвіту	Маленький клаптик землі
Вулиця Крокодилів	Безмежний лабіринт спокус	Тісний прохід між будинками
Цинамонові крамниці	Портал у світ фантазій	Затишний куточок дитинства
Санаторій	Простір поза часом і простором	Замкнена кімната в будівлі

Ця таблиця 11 демонструє, як Шульц використовує топоніми для створення ефекту змінного масштабу простору.

Важливою функцією топонімів у прозі Шульца є створення часових шарів. Через топоніми автор часто передає ідею одночасного існування різних часових пластів [41, с. 70]. Наприклад, «Стара синагога» може одночасно існувати в минулому, теперішньому і навіть майбутньому часі, створюючи ефект часової багатовимірності.

Топоніми у Шульца також виконують важливу стилістичну функцію. Вони є ключовими елементами його унікального стилю, допомагаючи створити особливу ритміку тексту, його звукову та візуальну образність [16, с. 95]. Наприклад, повторення певних топонімів може створювати ефект рефрену, підкреслюючи ключові моменти оповіді.

Цікавою функцією топонімів у прозі Шульца є створення ефекту «магічного реалізму». Реальні назви вулиць та площ Дрогобича співіснують у його текстах з фантастичними, сюрреалістичними елементами, створюючи унікальний художній простір, де реальність і фантазія нерозривно переплітаються [38, с. 205].

Важливою функцією топонімів у Шульца є створення інтертекстуальних зв'язків. Через топоніми автор часто відсилає читача до біблійних, міфологічних або літературних джерел, розширюючи смисловий простір тексту [22, с. 105]. Наприклад, згадка про «Вавилон» у контексті опису Дрогобича створює складну систему культурних алюзій.

Топоніми у Шульца також виконують важливу психологічну функцію. Вони часто стають засобом розкриття внутрішнього світу персонажів, їхніх емоцій та переживань [18, с. 135]. Наприклад, ставлення героя до певного місця може багато сказати про його характер та внутрішній стан.

Цікавою функцією топонімів у прозі Шульца є створення ефекту «закільцьованості» простору. Часто топоніми в його творах створюють замкнену систему, де кінець одного простору плавно переходить у початок іншого [41, с. 110]. Це створює відчуття безкінечності та циклічності шульцівського світу.

Важливою функцією топонімів у Шульца є створення вертикальної структури простору. Через топоніми автор часто передає ідею багаторівневості світу, де підвали, горища, вежі стають символами різних рівнів реальності або свідомості [36, с. 190].

Топоніми у Шульца також виконують важливу функцію створення контрасту. Автор часто використовує протиставлення різних топонімів для підкреслення соціальних, культурних або моральних відмінностей [29, с. 20]. Наприклад, контраст між «респектабельними» та «сумнівними» районами міста допомагає розкрити соціальні конфлікти та протиріччя.

Цікавою функцією топонімів у прозі Шульца є створення ефекту «карнавалізації» простору. У деяких епізодах звичайні міські топоніми раптом набувають фантастичних, гротескних рис, відображаючи ідею Шульца про ілюзорність та мінливість реальності [42, с. 140].

Важливою функцією топонімів у Шульца є створення ефекту «паралельних реальностей». Часто одне й те ж місце може існувати одночасно в кількох різних вимірах, що відображає складну, багатошарову структуру шульцівського світосприйняття [41, с. 120].

Топоніми у Шульца також виконують важливу функцію створення автобіографічного підтексту. Багато топонімів мають особисте значення для письменника, відображаючи його власні спогади та переживання [37, с. 170]. Це додає творам Шульца особливої інтимності та емоційної насиченості.

Підсумовуючи аналіз функціонального навантаження топонімів у художньому просторі прози Бруно Шульца, можна сказати, що вони відіграють ключову роль у створенні його унікального художнього світу. Топоніми у Шульца виконують цілий комплекс функцій: від локалізації дії та характеристики персонажів до створення складної системи символів та міфопоетичного простору. Вони є важливим інструментом авторського стилю, допомагаючи Шульцу створити багатовимірний, динамічний та символічно насичений художній простір, де реальність і фантазія, минуле і сучасне, особисте і загальне нерозривно переплітаються. Така багатофункціональність топонімів є однією з ключових особливостей прози Шульца, що робить її унікальним явищем у світовій літературі.

2.5 Лінгвокультурологічний аспект урбаністичної топоніміки в творчості Бруно Шульца

Лінгвокультурологічний аспект урбаністичної топоніміки в творчості Бруно Шульца є надзвичайно багатогранним та складним феноменом, який відображає унікальне культурне середовище Галичини початку XX століття. Аналіз лінгвістичного матеріалу з творів письменника дозволяє розкрити глибинні зв'язки між мовою, культурою та міським простором, які знайшли своє відображення в його прозі.

Перш за все, варто звернути увагу на мультикультурний характер топоніміки Шульца. У його творах співіснують польські, єврейські та українські топоніми, що

відображає складну етнокультурну ситуацію тогочасного Дрогобича [36, с. 195]. Ця мовна різноманітність створює унікальний культурний ландшафт, де різні традиції та світогляди переплітаються та взаємодіють.

Для більш детального розуміння мультикультурного аспекту топоніміки Шульца, розглянемо наступну таблицю 12:

Таблиця 12. Мультикультурний характер топонімів у прозі Бруно Шульца

Польські топоніми	**Єврейські топоніми**	**Українські топоніми**
Ринек (Rynek)	Бейт-мідраш	Підгірська вулиця
Струмилова вулиця	Стара синагога	Трускавецька дорога
Флоріанська	Божниця	Стрийський парк

Ця таблиця 12 демонструє, як Шульц використовує топоніми різного культурного походження для створення багатошарового міського простору.

Важливим аспектом лінгвокультурологічного аналізу топоніміки Шульца є дослідження етимології та семантики топонімів. Багато назв у його творах несуть в собі глибокий культурно-історичний зміст, який розкривається через їх походження та значення [34, с. 210]. Наприклад, назва «Ринкова площа» (Rynek) не лише вказує на центральне місце в місті, але й несе в собі цілий комплекс культурних асоціацій, пов’язаних з традиціями міської торгівлі та суспільного життя.

Цікавим аспектом лінгвокультурологічного аналізу є дослідження трансформації топонімів у художньому просторі Шульца. Письменник часто надає реальним топонімам Дрогобича нового, символічного значення, створюючи своєрідний міфопоетичний простір [41, с. 75]. Наприклад, «вулиця Крокодилів» стає не просто назвою вулиці, а символом морального занепаду та комерціалізації.

Важливим аспектом лінгвокультурологічного аналізу топоніміки Шульца є дослідження зв'язку між топонімами та релігійно-культурними традиціями. У його творах часто зустрічаються назви, пов'язані з єврейською релігійною традицією, які створюють особливий культурний контекст [37, с. 175]. Наприклад, «Стара

синагога» або «Бейт-мідраш» не просто позначають конкретні будівлі, але й відсилають до цілого комплексу релігійних та культурних практик.

Для більш детального розуміння релігійно-культурного аспекту топоніміки Шульца, розглянемо наступну таблицю 13:

Таблиця 13. Релігійно-культурні аспекти топонімів у прозі Бруно Шульца

Топонім	**Релігійно-культурне значення**
Стара синагога	Центр єврейського релігійного життя
Бейт-мідраш	Місце вивчення Тори та релігійних дискусій
Вулиця Св. Духа	Християнська символіка, духовний вимір міста
Кляштор	Католицький монастир, символ польської культури

Ця таблиця 13 ілюструє, як Шульц використовує топоніми для створення складної картини релігійно-культурного життя міста.

Важливим аспектом лінгвокультурологічного аналізу топоніміки Шульца є дослідження зв'язку між топонімами та соціальною структурою міста. Назви вулиць, площ та районів часто відображають соціальну ієрархію та культурні відмінності між різними верствами міського населення [38, с. 210]. Наприклад, контраст між «респектабельними» та «сумнівними» районами міста створює складну картину соціальних відносин та культурних норм.

Цікавим аспектом лінгвокультурологічного аналізу є дослідження топонімів, пов’язаних з професійною діяльністю та ремеслами. У творах Шульца часто зустрічаються назви, які відображають традиційні міські професії та ремесла, створюючи живу картину міського життя [42, с. 145]. Наприклад, «Ткацька вулиця» або «Пекарська» не лише вказують на місце розташування, але й відображають важливі аспекти міської економіки та культури.

Важливим аспектом лінгвокультурологічного аналізу топоніміки Шульца є дослідження зв’язку між топонімами та історичною пам’яттю. Багато назв у його творах несуть в собі відголоски історичних подій та особистостей, створюючи складний часовий контекст [31, с. 215]. Наприклад, назви, пов’язані з історичними діячами або подіями, створюють своєрідний «палімпсест» міської історії.

Для більш детального розуміння історичного аспекту топоніміки Шульца, розглянемо наступну таблицю 14:

Таблиця 14. Історичні аспекти топонімів у прозі Бруно Шульца

Топонім	Історичне значення
Площа Собеського	Пам'ять про польського короля Яна III Собеського
Вулиця Міцкевича	Вшанування польського поета Адама Міцкевича
Староміська вулиця	Відсилання до середньовічної історії міста
Австрійська брама	Пам'ять про період Австро-Угорського панування

Ця таблиця 14 демонструє, як Шульц використовує топоніми для створення складної картини історичної пам’яті міста.

Важливим аспектом лінгвокультурологічного аналізу топоніміки Шульца є дослідження зв’язку між топонімами та природним ландшафтом. У його творах часто зустрічаються назви, які відображають особливості місцевої географії та природи, створюючи унікальний образ міста в його природному оточенні [5, с. 55]. Наприклад, «Підгірська вулиця» або «Солоний став» не лише локалізують дію, але й створюють живий образ міського пейзажу.

Цікавим аспектом лінгвокультурологічного аналізу є дослідження фольклорних та міфологічних елементів у топоніміці Шульца. Письменник часто використовує народні легенди та міфи, пов'язані з певними місцями, створюючи складний міфопоетичний простір [15, с. 360]. Наприклад, назви, пов’язані з місцевими легендами, додають додатковий культурний пласт до образу міста.

Важливим аспектом лінгвокультурологічного аналізу топоніміки Шульца є дослідження мовних особливостей топонімів. Письменник часто грає зі звучанням та структурою назв, створюючи унікальні мовні образи [16, с. 100]. Наприклад, використання діалектизмів або архаїзмів у топонімах створює особливу мовну атмосферу, яка відображає культурну специфіку регіону.

Цікавим аспектом лінгвокультурологічного аналізу є дослідження інтертекстуальних зв’язків у топоніміці Шульца. Письменник часто використовує літературні та культурні алюзії у назвах місць, створюючи складну систему

культурних референцій [22, с. 110]. Наприклад, згадка про "Вавилон" у контексті опису Дрогобича створює багатошаровий культурний контекст.

Важливим аспектом лінгвокультурологічного аналізу топоніміки Шульца є дослідження зв'язку між топонімами та гендерними аспектами міського простору. У його творах часто зустрічаються назви, які відображають гендерні ролі та стереотипи, створюючи складну картину соціальних відносин [38, с. 215]. Наприклад, контраст між «чоловічими» та «жіночими» просторами міста відображає культурні норми та очікування того часу.

Цікавим аспектом лінгвокультурологічного аналізу є дослідження топонімів, пов'язаних з міською модернізацією та індустріалізацією. Шульц часто використовує назви, які відображають процес міських змін, створюючи динамічний образ міста на перехресті традицій та інновацій [41, с. 80]. Наприклад, назви нових промислових об'єктів або модерних районів створюють контраст з традиційною міською топографією.

Важливим аспектом лінгвокультурологічного аналізу топоніміки Шульца є дослідження зв'язку між топонімами та культурними стереотипами. Письменник часто грає з усталеними уявленнями про певні місця, створюючи складну систему культурних кодів [26, с. 330]. Наприклад, стереотипні уявлення про «респектабельні» та «сумнівні» райони міста набувають нового значення в контексті шульцівської прози.

Цікавим аспектом лінгвокультурологічного аналізу є дослідження топонімів, пов'язаних з міською периферією та околицями. Шульц часто звертається до образів міських окраїн, створюючи особливий культурний простір на межі між міським та сільським [42, с. 150]. Наприклад, назви передмість або околиць створюють складний образ міста, яке постійно розширюється та змінюється.

Важливим аспектом лінгвокультурологічного аналізу топоніміки Шульца є дослідження зв’язку між топонімами та культурними практиками. У його творах часто зустрічаються назви, пов'язані з різними формами міського дозвілля, культурними інституціями та традиціями [37, с. 180]. Наприклад, назви театрів, кінотеатрів, кав’ярень створюють живу картину культурного життя міста.

Цікавим аспектом лінгвокультурологічного аналізу є дослідження топонімів, пов'язаних з міською комерцією та торгівлею. Шульц часто використовує назви магазинів, ринків, торгових вулиць, створюючи яскравий образ міської економіки та споживацької культури [41, с. 85]. Наприклад, «Цинамонові крамниці» стають не просто назвою, а символом екзотики та чуттєвості в міському просторі.

Важливим аспектом лінгвокультурологічного аналізу топоніміки Шульца є дослідження зв'язку між топонімами та мовною політикою. У його творах відображаються складні процеси мовної взаємодії та конфлікти, характерні для багатонаціонального міста [38, с. 220]. Наприклад, зміни в назвах вулиць або публічних місць можуть відображати зміни в політичній та культурній ситуації.

Цікавим аспектом лінгвокультурологічного аналізу є дослідження топонімів, пов'язаних з освітніми та науковими установами. Шульц часто звертається до образів шкіл, гімназій, бібліотек, створюючи особливий інтелектуальний ландшафт міста [36, с. 200]. Наприклад, назви навчальних закладів не лише локалізують дію, але й створюють контекст для розвитку культурного та інтелектуального життя персонажів.

Підсумовуючи лінгвокультурологічний аналіз урбаністичної топоніміки в творчості Бруно Шульца, можна сказати, що вона є складним та багатошаровим феноменом, який відображає унікальне культурне середовище Галичини початку XX століття. Топоніми у Шульца не просто називають місця, але й створюють складну систему культурних кодів, яка відображає історію, традиції, соціальні відносини та культурні практики міста.

ВИСНОВКИ

Урбаністична топоніміка прози Бруно Шульца є унікальним феноменом в українській та світовій літературі, що відображає складну взаємодію між мовою, культурою та міським простором. Проведене дослідження дозволило розкрити багатогранність та глибину топонімічної системи Шульца, її роль у створенні неповторного художнього світу письменника.

У ході дослідження було виявлено, що топоніми у творчості Шульца виконують не лише номінативну функцію, але й стають потужним засобом художньої виразності та смислотворення. Вони створюють складну систему символів та метафор, яка дозволяє автору розкрити глибинні філософські та естетичні ідеї.

Аналіз семантичних особливостей урбаністичних топонімів у творах Шульца показав, що вони часто набувають додаткових смислових нашарувань, виходячи за межі свого прямого значення. Реальні топоніми Дрогобича трансформуються у творчості письменника, набуваючи міфопоетичного звучання. Наприклад, «Ринкова площа» стає не просто центром міста, а своєрідним «пупом землі», місцем, де перетинаються різні виміри реальності.

Особливу увагу було приділено вивченню функціонального навантаження топонімів у художньому просторі прози Шульца. Було виявлено, що топоніми виконують цілий комплекс функцій: від локалізації дії та характеристики персонажів до створення особливої атмосфери та розкриття авторського світогляду. Топоніми у Шульца часто стають ключовими елементами сюжету, визначаючи розвиток подій та долі персонажів.

Важливим аспектом дослідження стало вивчення лінгвокультурологічного аспекту урбаністичної топоніміки в творчості Шульца. Було встановлено, що топоніми у його прозі відображають складну етнокультурну ситуацію Галичини початку XX століття. У творах письменника співіснують польські, єврейські та українські топоніми, створюючи унікальний культурний ландшафт, де різні традиції та світогляди переплітаються та взаємодіють.

Дослідження показало, що топоніміка Шульца є своєрідним лінгвістичним палімпсестом, де різні мови, культури та епохи накладаються одна на одну. Це дозволяє автору створити багатовимірний образ міста, яке існує одночасно в різних часових та культурних пластах.

Особливу увагу було приділено аналізу вигаданих топонімів, які Шульц створює для розширення семантичного поля своїх творів. Було виявлено, що ці топоніми часто мають глибоке символічне значення, відображаючи авторське бачення світу та його філософські концепції. Наприклад, «вулиця Крокодилів» стає символом комерціалізації та морального занепаду, а «Цинамонові крамниці» символізують екзотику та чуттєвість.

Важливим результатом дослідження стало виявлення зв’язку між топонімікою Шульца та його унікальним художнім стилем. Було встановлено, що топоніми є ключовими елементами у створенні ефекту «магічного реалізму», характерного для прози письменника. Вони допомагають автору створити особливий художній простір, де реальність і фантазія нерозривно переплітаються.

Дослідження також показало, що топоніміка Шульца тісно пов'язана з темою пам'яті та ностальгії. Багато топонімів у його творах несуть в собі емоційне навантаження, пов'язане з особистими спогадами та переживаннями автора. Це додає творам Шульца особливої інтимності та емоційної насиченості.

Важливим аспектом дослідження стало вивчення ролі топонімів у створенні міфопоетичного простору Шульца. Було виявлено, що через топоніми автор часто створює складну систему міфологічних та культурних алюзій, розширюючи смисловий простір своїх творів.

Особливу увагу було приділено аналізу зв'язку між топонімікою Шульца та соціально-історичним контекстом його епохи. Було встановлено, що топоніми у його творах часто відображають складні процеси урбанізації та модернізації, характерні для початку XX століття. Вони також відображають соціальні та культурні конфлікти того часу, створюючи складну картину міського життя.

Дослідження показало, що топоніміка Шульца є важливим елементом у створенні його унікальної концепції часу та простору. Через топоніми автор часто

передає ідею одночасного існування різних часових пластів, створюючи ефект часової багатовимірності.

Важливим результатом дослідження стало виявлення ролі топонімів у створенні психологічних портретів персонажів Шульца. Було встановлено, що ставлення героїв до певних місць часто стає ключем до розуміння їхнього внутрішнього світу та характеру.

Дослідження також показало, що топоніміка Шульца відіграє важливу роль у створенні інтертекстуальних зв'язків. Через топоніми автор часто відсилає читача до біблійних, міфологічних або літературних джерел, розширюючи культурний контекст своїх творів.

Особливу увагу було приділено аналізу звукової семантики топонімів у прозі Шульца. Було виявлено, що автор часто грає зі звучанням назв, створюючи додаткові смислові нашарування та посилюючи емоційний вплив на читача.

Важливим аспектом дослідження стало вивчення ролі топонімів у створенні вертикальної структури простору в прозі Шульца. Було встановлено, що через топоніми автор часто передає ідею багаторівневості світу, де підвали, горища, вежі стають символами різних рівнів реальності або свідомості.

Дослідження показало, що топоніміка Шульца є важливим елементом у створенні його унікальної естетичної системи. Вона відображає ключові концепції його творчості, такі як метаморфоза, циклічність часу, взаємопроникнення реальності та фантазії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусів С. М. Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х років XX ст. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2000. 340 с.

2. Белей Л. О. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії XIX–XX ст. Ужгород : Патент, 1995. 120 с.

3. Бияк Н. Я. Особливості найменувань осіб в українській художній прозі та збереження їх функцій у німецькомовних перекладах : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2004. 19 с.

4. Боєва Е. В. Номінаційне поле у художньому тексті (на матеріалі української прози XX – XXI століть) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Одеса, 2018. 40 с.

5. Бондаренко Г. В. Історична топоніміка. Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2012. 164 с.

6. Бук С. Н. Онімний простір роману Івана Франка "Перехресні стежки". Логос ономастики. 2012. № 4. С. 68-76.

7. Вегеш А. І. Традиції та новаторство української літературно-художньої антропонімії посттоталітарної доби : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2010. 18 с.

8. Вінтонів Т. М. Мовні засоби створення хронотопу в художньому тексті (на матеріалі прози Михайла Коцюбинського). Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць. Харків, 2015. Вип. 39. С. 116-121.

9. Галич В. М. Антропонімія Олеся Гончара: природа, еволюція, стилістика. Луганськ : Знання, 2002. 212 с.

10. Горбач О. Арґо в Україні. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2006. 686 с.

11. Горожанкіна О. Ю. Власні назви в художньому тексті як перекладознавча проблема (на матеріалі англомовних перекладів української прози) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2018. 19 с.

12. Гриценко Т. Б. Власні назви як засіб стилетворення в українській історичній прозі другої половини ХХ ст. (на матеріалі романів про Богдана Хмельницького) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 1998. 17 с.

13. Гуцуляк І. Г. Мовна картина світу "Лексикону львівського" Наталії Хобзей, Ксенії Сімович, Тетяни Ястремської та Ганни Дидик-Меуш. Прикарпатський вісник НТШ. Слово. 2016. № 2. С. 11-17.

14. Єрмоленко С. Я. Мовно-естетичні знаки української культури. Київ : Інститут української мови НАН України, 2009. 352 с.

15. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.

16. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики. Одеса : Астропринт, 2006. 328 с.

17. Карпенко Ю. О. Літературна ономастика. Одеса : Астропринт, 2008. 328с.

18. Кравченко Л. О. Українська ономастика: антропоніміка. Київ : Знання, 2014. 239 с.

19. Лукаш Г. П. Ономастикон прозових творів Володимира Винниченка : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 1997. 18 с.

20. Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. Київ : Знання, 1990. 48 с.

21. Мельник Г. І. Онімікон у структурі ідіостилю (на матеріалі поезії Євгена Маланюка) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Одеса, 2009. 20 с.

22. Немировська О. Ф. Топонімікон як актуалізатор художнього простору (на матеріалі роману "Сонячна машина" В. Винниченка). Записки з ономастики. 2005. Вип. 9. С. 83-91.

23. Панцьо С. Є. Антропонімія Лемківщини. Тернопіль : Книжково-журнальне видавництво "Тернопіль", 1995. 128 с.

24. Полюга Л. М. Словник українських морфем. Львів : Світ, 2001. 448 с.

25. Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища. Київ : Наукова думка, 1966. 216 с.

26. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.

27. Сколоздра-Шепітко О. Р. Онімний простір романів Івана Франка : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2009. 18 с.

28. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного. Москва : Наука, 1973. 367 с.

29. Тараненко О. О. На теми сучасної української ономастики. Мовознавство. 2007. № 1. С. 6-22.

30. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Хмельницький : Авіст, 2008. 550 с.

31. Фаріон І. Д. Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII – початку XIX століття (з етимологічним словником). Львів : Літопис, 2001. 371 с.

32. Худаш М. Л. З історії української антропонімії. Київ : Наукова думка, 1977. 236 с.

33. Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців: Історико-етимологічний словник. Львів : Світ, 2005. 704 с.

34. Шульгач В. П. Нариси з праслов'янської антропонімії. Київ : Довіра, 2008. 413 с.

35. Юрків М. М. Гідронімно-ойконімний паралелізм в українській ономастиці. Тернопіль : Богдан, 2000. 130 с.

36. Ficowski J. Regiony wielkiej herezji i okolice. Bruno Schulz i jego mitologia. Sejny : Pogranicze, 2002. 495 s.

37. Jarzębski J. Schulz. Wrocław : Wydawnictwo Dolnośląskie, 1999. 247 s.

38. Kaszuba-Dębska A. Bruno. Epoka genialna. Kraków : Znak, 2020. 1024 s.

39. Nalewajk Ż. W stronę perspektywizmu. Problematyka cielesności w prozie Brunona Schulza i Witolda Gombrowicza. Gdańsk : Słowo/Obraz Terytoria, 2010. 324 s.

40. Panas W. Bruno od Mesjasza. Rzecz o dwóch ekslibrisach oraz jednym obrazie i kilkudziesięciu rysunkach Brunona Schulza. Lublin : UMCS, 2001. 200 s.

41. Schulz B. Opowiadania. Wybór esejów i listów / oprac. J. Jarzębski. Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1989. 577 s.

42. Schulz B. Sklepy cynamonowe. Sanatorium Pod Klepsydrą. Kraków : Wydawnictwo Zielona Sowa, 2004. 337 s.

43. Underhill J. W. Ethnolinguistics and Cultural Concepts: Truth, Love, Hate and War. Cambridge : Cambridge University Press, 2012. 264 p.

ДЕКЛАРАЦІЯ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗНУ

Я, *Губенко Марія Сергіївна*, студентка магістратури

денної форми навчання

філологічного факультету

спеціальності *035 «Філологія»*

освітньої програми *035.033 «Переклад та міжкультурні комунікації»*

спеціалізації *035.033 «Слов'янські мова та література (переклад влючно), перша – польська»*

адреса електронної пошти hubenko@gmail.com

підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота магістра на тему «Культурні маркери ідентичності українців в умовах вимушеної еміграції» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ М. С. Губенко

Дата _____ Підпис _____ І. С. Бондаренко